

4

శ్రీరస్తు

శ్రీగురుభ్యోనమః.

31
1918

అయ్య సిద్ధాంతవిజ్ఞః — 256

శ్రీమత్పరమహంసపరివ్రాజకాచార్య

శ్రీవిశ్వేశ్వరభగవత్పాదశిష్య శ్రీమధుసూదన

స ర స్వ తీ వి ర చి తః,

ప్రజ్ఞానఘనోద్రస్వామినామంతేవాసినా

బ్రహ్మశ్రీ

3898

269 పేర్లు

కంఠిగులట, పట్టాభిరామడిక్షితేన

శైన్వ నిగరాభరణాయనమా

కారణాంబావిలాసముద్రాయస్త్రే

ముద్రాపితో విజేతయతాంతరామ్.

అంశ-౨ సం॥

కళాచతుష్టయక్షేత్రం. ౪

వమివాచఃపురుషఏతాపుభావంతావనుసంచరతిస్వశ్చంతంచబుధ్ధాత
 తంచెత్వాద్యాస్త్యంపదవాచ్యాథకస్యసమపికాః తస్మాదంసిజ్ఞానమ
 యఃప్రాణేషుహృద్యంశబ్దోఽతిఘరుషః నదృష్టేద్రోష్టాకంపశ్యే ది
 త్యావయస్తలక్ష్మోథకస్య తేన ప్రథమమవాంతరవాక్యభోమ భూత
 యోఃశుద్ధయోజీవబ్రహ్మణో స్తత్వమస్యా వాక్యముఖ్యాథాక స్వధా
 నుపపత్యాలక్షణయాస్మి ణోపపత్తిః - సుమప్తానివికల్పకసాక్షి వై
 తన్యావభవాంగీకారాచ్యులద్వితీయ బ్రహ్మవిజిజ్ఞాపయిషయా ప్రవృత్తా
 నాంసత్యజ్ఞానాదీన వానామపాధివిశిష్టచైతన్య శక్త్యైవి చైతన్యనా
 త్రేతాశ్చ ద్యౌతత్రైవతదంశెసంసారోద్బోధాచ్చ - ఇచ్చంతి సన్య
 కాళాదిపదాదపినిర్వికల్పకం స్మరణం తాత్పర్యాధీన శ్వా చ్చబ్ధవృత్తైః
 ఏతేనప్రమిప్రమాత్రోమహావాక్యాథకబోధభానవపాస్తం అనం
 ప్రజ్ఞాతసమాధేః శ్రుతిస్మృతిసిద్ధత్వాచ్యైతి పారోక్ష్య సద్వయత్వా
 భ్యాంనచతత్వం పదాథకమాత్రాను భవాదేవకృత కృత్యతా - వా
 చ్యాథకభేదావభాసాన్న పానయక్త్యంలక్ష్యస్య చాథకస్యైకత్వావ
 ణండాథకతా - పదజన్యస్మరణస్య నివికల్పక వాక్యాథాకనుకూల
 స్య నివికల్పకత్వం అనభవవదేవాపిరుద్ధం - సవికల్పక వాక్యాథక
 బోధేద సవికల్పకప - థోకపద్ధిరంగం ప్రకృతేచన్వకల్పకోవాక్యా
 థకబోధ స్తస్యైవ ప్రమాత్యేనా జ్ఞానసిచ్చత్తి సావధ్యేకదలోనలక్ష్య
 తావచ్చేదకవంతరేణ లక్షణోనుపపత్తిః - ప్రకృతివాక్యాథాకనుకూల
 పదాథోకపద్ధిశ్చైవ శక్తిలక్షణోసాధ్యత్వాత్ - నను హేతవేదాంత
 వాక్యభ్యవవపదాథోకపద్ధి రివాన్యథా బోధేదవతిస్వస్వకోవప్రా
 మాద్యాత్రేవా జ్ఞానగత ర్థస్య నిర్మల్యకవత్తై కింపివా రేణేతి చైతన్
 త్యం వేదాంతాదయద్యపిస్వతః పామీమాద్యాన్వికల్పకమాన్య సాక్షా
 తాగ్రంజనయంతి తథాపి తస్యనందజుష్టీవాంవాది విప్రతిపత్తిజనంశ
 యప్రతిబంధేనా జ్ఞాననాకక త్వసామధ్యాత్ - ఏవా రేణతాసంశయ
 నివృత్తై నిరపవాదమజ్ఞానసిచ్చ త్రితీతసంశయ విదధూతవాదివిప్రతిపత్తి

త్వంచమత త్వాభ్యుపగమప్రసంగేనచ సంతోగాదినయంథా నభ్యుప
 గమాత్ సంహంతభావాచ్చ సంఘాతోనాపపద్యత త్వాభిప్రీత్య ప్ర
 త్యేకభూతనిరాకరణేన భౌతిక జేహత్త్వాదోనిరాకృతః- యద్యపిభూ
 తచశక్త్యుతస్యవాదినోమతే ఆవరణాభావత్వే నాభిమతస్య స్థిరస్యా
 సతతకాశస్య జేహనుపాదానత్వం తథాపి సిద్ధాంతేతస్యభావత్వం జే
 హూపాదానత్వాద్యంగీకారాత్ తత్రాప్యత్తత్వప్రసక్త్యా తన్నిరా
 కృతంఅథవానవాయురిశ్యంతమేవ జేహత్త్వాదస్య నిరాకరణంనఖమి
 తిశూన్యవాదస్య ఖశబ్దస్య శూన్యవాచకత్వాత్- సంద్రియమితిప్రత్యేక
 మింద్రియాణాంనిరాసః న తెషాంసమూహాత్మి మిభితానాం భూతా
 నాంజేహవయవాకారేణ పరిణతానామింద్రియాణాంచ విభితానాం
 నిరాసఃపూర్వం సంఘాతమనభ్యుపగమ్య ప్రత్యేకంభూతాః నిరాకృ
 తానిభిఘనానః ఘాతమభ్యుపగమ్యభినిరాకృతానీతిభేదఃభూతనిరాకర
 ణేన భౌతికయోః ప్రాచీనసోన్నిరాసః మనోనిరాకరణేన మనోవృ
 త్తేషుశిశివిజ్ఞానస్య జేహాపిక్తస్య కశ్యోత్పన్నోక్తృశ్వాది విశిష్టస్యద
 నిరాసఃసిద్ధాంతేష్టానెచ్చ సుఖాదీనామంతఃకరణాశ్రయశ్చ భ్యుపగ
 మాత్- కామసంకల్పాదీప్రకృత్యమనవవేత్తిశుతేః తేన జేహమారభ్య
 కేవలభోక్తృత్వ పర్యంతానాం తత్తద్వాద్యభ్యుపగతానా మనాస్మ
 త్వంప్రతిజ్ఞాతంభవతి- తత్రహేతుమాహ అనైకాంతికత్వాదితి వ్యభి
 చారిత్వాత్- వినాశిత్వాదితియావత్ - ఆత్మనోజేశకాలా పరిచ్ఛిన్న
 త్వాత్తస్పరిచ్ఛిన్నానాం ఘటాదీవదనాత్త శ్వాత్ - ధ్వంసప్రాకభావ
 యోశ్చకృహీతుమశక్యత్వాత్ అనాస్మరాంజడత్వాస్సవ్యభిన్నస్యచాత్మ
 త్వాభావాత్ ఆత్మనపకత్వేపిసుఖదుఃఖాద్యాశ్రయాంతఃకరణానాం భ
 దాభ్యుపగమా ద్యవస్థోపపత్తేః స్వేనైవ స్వాభావగ్రహణే విరో
 ధాత్ గ్రాహ్యకాలే గ్రాహకాసత్వాత్ గ్రాహకసత్వే గ్రాహ్యభా
 వాత్- కృతహాన్యకృతాభ్యాగమప్రసంగాచ్చ సతస్యధ్వంసప్రాకభా
 వో సద్రూపస్యాశ్శూనః సర్వత్రానుగమాచ్చ సాత్యంతాభావసంభవః

త్వితస్యమిథ్యాత్వేనాధిష్ఠాన సత్తాదాత్మ్యాపన్నతమైవసిద్ధత్వాత్-
 శక్తిరజతాదినదధ్యస్తస్య తత్రాచాన్యభావానుపపత్తిః తేనఆత్మా
 నాభావప్రతియోగీ అభావ ప్రతియోగినశ్చ దేహేంద్రియాదయస్తేన
 తేనాత్మాఃకింశు స్వప్రకాశబోధదురాప ఆత్మం అద్యేత్యేనాద్య
 నిర్వచనీయావిద్యాఃత్వితాఅనివచనీయావేతసిద్ధాంతరహస్యం! నను
 బోధరూపఆ శ్చేతితవాభ్యుపగమాత్సమస్తౌచ బోధాభావాత్ గాఢం
 మూఢోహమాసంనకించిదవేఃషమితి సుప్రోక్షితస్యపరామశాత కథ
 మవ్యభిచారి తాతస్యేత్యాశంక్యాహ సుషుప్త్యేకసిద్ధితి ఆయమథఃఆ
 త్తనస్సుషుప్తిసాక్షీత్వాన్నతత్రతదభావః అన్యథామూఢోహమాస
 మితి పరామశానుపపత్తేఃసామాన్యమితి మేయానాంవ్యభిచారిత్వే
 పితద్భావాభావసాక్షిణః కాలత్రయేష్య వ్యభిచారాత్ నను ప్రమాత్ర
 యఃప్రమాతాస ఎవకతాభోక్తాదీపవస్త్విపరసాధారణ సవక
 భాసక శ్చేతివఘటాదివ త్సాక్షీసాక్షేక్షితిచేన్న వికారిత్వేనస్వవికార
 సాక్షీత్వానుపపత్తేః దృశ్యస్యద్రవ్యత్వానుపపత్తేః ప్రమాతుశ్చ పరి
 ణామిత్వేనదృశ్యత్వా దేకస్యకూటస్థస్యైవ సవకసాక్షీత్వాత్ ఎకఃకూ
 టస్థోఽథకమకః యక్షీనాద్రీయతే ప్రామాణికత్వాదితిచేత్తన- తమే
 వభాంతమనుభాతి సవకంస్మభాసా సర్వమిదంవిభాతి నదృష్టేద్రవ
 ష్టారంపశ్యేః అదృష్టదృష్టానాన్యతోస్తి ద్రష్టేత్వాదివదతా వేచాంత
 ప్రమాణగాజేనాన్యైవ సవకసాక్షీత్వేవాభిషిక్తత్వాత్ ననుమహాదే
 తదింద్రజాలం ప్రమాత్రయాచకూటస్థాన్విహాయ కూటస్థమప్రమాత్ర
 యమేవప్రమాణరాజః సవకసాక్షిణంకరోతీతివాధః- ఇంద్రజాలమేత
 త్స్వేషుపగవిద్యానిలసిగత్వాత్ తథావిదృశ్యస్యఘటాదివజ్జడత్వేన క
 థప్రమాత్రయశ్శమితిచేత్తన దేవతాదివత్స్వచ్ఛత్వేనచిత్ప్రతి బింబ
 గ్రాహిత్యాచ్చిత్తదాన్యభ్యాంత్ ననుసీయాపస్య నిరవయవస్య
 కథంప్రతిబింబితిచేత్ కాత్రానుపపత్తిఃభ్రమమేతూనాం విచిత్ర
 త్వాత్ జపాదునుమయాపస్య సీయాపస్యాపస్ఫటికాదా ప్రతిబింబితశః.

జ్ఞానభేదప్రతీతిః వస్తుతస్తు జ్ఞానం ఇత్యేక స్వరూపావగమాత్ త
 దుత్పత్తివినాశ ప్రతీత్యేశ్చ అవశ్యః ల్పవిషయ సంబంధవిషయతయా
 త్యుపపత్తే రూపాధి పరావశ్యమంత రేణాన్యతపవఘటా ద్భూరిపాంత
 రిభేద ప్రతీతి స్తుత్పత్తిబందిగ్రహ సంభవాత్ ఆకాశకాల దికామపి
 నానాత్వాపత్తేశ్చ కర్మకర్తాదెర్వాస్తవత్వే నిమోక్షా ప్రసంగా
 త్వప్రకాశా నిర్భూపగమేచ జగదాంధ్య ప్రసంగాత్ పరమప్రేమా
 స్పదత్వేనచ తస్మానంజరూపత్వాన్నిధికర్మక నిశ్యసుఖాన్మకవివ ఆస్మే
 త్యోపపదః తస్మాత్పరేశేషాద్భూరితిరియజితస్థితే తతాగరణ మపి
 యోగ్యంకాచితకల్పనీయకల్పమానంచతదద్విజీయాన్మనికధ్యస్తవయై
 వధమిన్ద్రాహకమానెనసిన్ధుతీతి నజానామితీసాక్షిప్రతీతి సిద్ధమనిర్వా
 చ్యమజ్ఞానమేవ త నచేదమభావరూపం జ్ఞానస్యనిత్యత్వేన తదభావా
 నుపః త్తేరిత్యుక్తత్వాత్ ధర్మిప్రతియోగిజ్ఞానాభ్యాంచ వ్యాఘాతాప
 త్తేః స్వాపేభ్రమసంశయ తత్సంసారపరంపరా రూపంఆపరోక్షత్వాత్
 అజ్ఞానానాతీతానాగతభ్రమసంశయ తత్సంసారాణాంఽరోక్షత్వేన
 జ్ఞానమశక్యత్వాత్ ఆవరణాత్మకత్వాత్ భ్రమీపాదానత్వాచ్చ ఆ
 శ్మనోఽవికారత్వా దంతఃకరణాదేచ్చ తజ్జన్మత్వాత్ వేదాన్మశక్తిం
 స్వగుణైర్నిగూఢామితిగుణవత్త్వశ్చతేశ్చమాంఽంతః ప్రకృతిం విద్యా
 వ్తాయుఽంతఃపుషేశ్వరంజంఽద్రోమాయాభిః పురుషాపతాయతేఅన్యతే
 నహిప్రత్యాధానిహారేణప్రాప్యతాఃఘాయశ్చం తేవిశ్వమాయానిప్య
 త్తి రిత్యాది శ్రుతేశ్చ మాయా అవిద్యా అనిర్వాచ్యమన్యః తత్త్వస్య
 జ్ఞానఃవతఃకంచాజ్ఞానమేవస్య రాధ్యాసేకారణం నత్వాత్మాశయా
 దిదోషప్రసంగః అనాదిత్వేనతస్మిరాసాత్ ఆకాదిత్వేభ్యత్పత్యభావాత్
 స్వప్రకాశ్యనవివ తదపి రూపత్వా త్తే జ్ఞానాధ్యానవిశిష్టే చైతన్య
 హంకారాధ్యానస్తద్విశిష్టే కావసంకల్పాదీనా మహంకార ధర్మా
 త్తాంజంఽద్రియధర్మాణాంచ కాణత్వబధిరశ్వక్తిబత్వాదీనా మధ్యానః॥
 ఇంద్రియాణాంశు పరోక్షత్వాత్ నాపరోధర్మధ్యానః ఇతిసిద్ధాం

తఃతద్విశిష్టేచ స్థూలదేహధ్యాసోధస్కపురసాగరైశ్చైవాహంమనుష్యభి
త్యాద్యాకాతానతుస్వరూపతః అహందేహిత్యధ్యాసః తథాప్రతీత్య
భావాత్ తద్విశిష్టేచస్థౌల్యాదీనాం సాకల్యవైకల్యాదిధర్మధ్యాసః ఏ
వంచైశస్యస్యాహంకారాదిషు దేహపర్యంతేష్వధ్యాసఃసంసగతః। అ
ధ్యాసవ్యవధానతారతమ్యాచ్చ ప్రేమతారతమ్యం తదుక్తం వాత్సీ
కామృతేచిత్రాత్పుత్రఃప్రియఃపుత్రాత్పండుఃపిండాత్తథేంద్రియం। ఇంద్రియే
భ్యఃప్రియః ప్రాణః ప్రాణాదాశ్శుపరః ప్రియఇతి-పిండః స్థూలశరీరం
ప్రాణాంతఃకరణందేహఃపేక్షయా చైంద్రియాణాం ప్రియత్వంశస్త్రవృ
ష్ట్యాదిధారాపాతే చతురాదీనాం మలనదశఃనాదనుభవసిద్ధం తేనా
న్యోన్యాధ్యాసా చ్చిదచిద్గ్రంథిరూపాధ్యాసః ఏకతనస్యాధ్యాసాంగీ
కార్యేతరస్యాభాసప్రసంగాదశ్యస్తస్యైవభ్రమభాసని యమాత్ ఇమే
రంఃరజితేఇతి సమూహాలంబర భ్రమవదవశ్య మితరేతరాధ్యాసః స
ర్వబాధాచరీధూతచైతన్యపరిశేషేణచనశూన్యవాదాపత్తిఃసత్యానృత
సంభేదావభాసత్వాదధ్యాసస్యతస్మాత్పూర్వపూర్వాధ్యాసమూల
ఎవాను ముత్తరోత్తరాహంకారాద్యధ్యాసఃవీజాంకురవదనాదిః। అవి
ద్యాధ్యాసశ్చైకఎవానాదిః నన్వధ్యాసస్యా నాదిత్వేస్మృతిరూపః ప
రత్వపూర్వవృష్టావభాసః ఇతివదతా భావ్యకారేణ స్మృతిరూపత్వేన
సంసార జన్యత్వముక్తం విరుధ్యేతేతిశేత్ తేన కార్యాధ్యాసాభిప్రాయ
త్వాత్తస్యపరత్ర పరావభాసఇత్యే తావన్నాప్రిన్యోభయూనుగత
స్యలక్షణత్వాత్ యద్యా సత్యానృతే మిధునీకృత్యేతి భాష్యవచనా
త్సత్యమిధ్యాఃస్తు సంభేదావభాసోధ్యాసఇత్యేవఽర్థా తేక్షణం తేన
కారణాధ్యాసేపిలక్షణాన్యాపి కార్యాధ్యాసస్యచప్రవాహరూపేణ
వీజాంకురవదనాదిత్వాభిధానాన్నకొపివోషః ఎవనుధ్యాససిద్ధౌఏకస్యా
త్సనోజీవేశ్వరాది వ్యవస్థామానక్షయాదిప్రతిఃకర్మవ్యవస్థాచాపవ్యతే
తథాహిలజ్ఞానోపహిత ఆత్మలజ్ఞానతాదాత్మ్యాపన్నః స్వచిదాభా
సావివేకాదంతర్యామిసాక్షి జగతాగరణమితిచ కథ్యతే బుద్ధ్యుపహిత

శ్చతత్తాదాత్మ్యాపన్నఃస్వచిదాదాసాదివేణజీవఃకతాభోక్తాప్రమా
తేతివకథ్యతే ఇతివారికకకారపాదాః ప్రతిదేశంచ బుద్ధీనాం భిన్న
త్వాత్తచ్చిదాభాసభేదేన తదవివిక్తంచైతన్యమపి ప్రతియతే అజ్ఞానస్య
తుసర్వత్రాభిన్నత్వా తద్గతచిదాభాసభేదాభావా తదవివిక్తసాక్షిచై
తన్యస్యవకదాచివపిభేదభాసమితి అస్తింశ్చపక్షే తత్త్వమాదిపదజహల్ల
క్షణై వసాభాసభాస్యోపాగృహ్యచ్యాభాసస్యహనాత్ ఆభాసస్యా
పిజడాజడవిలక్షణత్వేనా నిర్వచనీయత్వాత్ తదుక్తం సంక్షేపశాసీర
కేసాభాసాజ్ఞానవాచియదిభవభివృద్ధిశ్చబద్ధస్తధాహంశబ్దోహంకా
రవాచీభవతి తజహతీలక్షణాతత్రపక్షేభి నచాభాసస్యైవబద్ధత్వా
తేకవలచైతన్యస్య ముక్తత్వాద్బంధమోక్షయో రైవ్యధికరణ్యస్య
నాశాథం ప్రవృత్త్యనుపపత్తిశ్చేతివాచ్యం కేవలచైతన్యస్యైవా భాస
చ్ఛారాబద్ధత్వాభ్యుపగమాత్ తదుక్తం వారికకకారపాదైః అయమే
వహిలోనథోయ త్సంసార్యాశ్శుద్ధర్మనమితి తేనశుద్ధచైతన్యస్యాభాస
ఏవ బంధః తస్మిన్పత్తిశ్చ మోక్షఇతి నకించిదసమంజసం అథవా ఆ
భాసావివిక్తం చైతన్యమపి తత్త్వమాది పదవాణ్యంతేన వాచ్యైకదేశ
స్యాత్యాజ్యాదస్తిన్నపిపక్షే జహదజహల్లక్షణైవేతి నకొపిదోషఃఅయ
మేవపక్షాభాసవాదఇతిగీయతే అజ్ఞానోపహితం చింబచైతన్యమిశ్వరః
అంతఃకరణతత్సంసారావచ్ఛిన్నాజ్ఞానప్రతిబింబితంచైతన్యం జీవఇతివి
వరణకారాః అజ్ఞానప్రతిబింబితం చైతన్యం ఈశ్వరః బుద్ధిప్రతిబింబితం
చైతన్యంజీవః అజ్ఞానోపహితంతు చింబచైతన్యం శుద్ధమితి సంక్షేపశా
సీరకకాగాః అనయోశ్చపక్షయో బుద్ధిభేదాత్ జీవనానాత్వంప్రతిబింబ
స్యచపారమాధికత్వా జ్ఞహదజహల్లక్షణై వతత్త్వమాదిపదేషు ఇమ
మేవప్రతిబింబవాదమాచక్షతే అజ్ఞానవిషయీకృతచైతన్యమిశ్వరంఅజ్ఞా
నాశ్రయీభూతంచజీవఇతి వాచస్పతిమిత్రాః అస్తింశ్చపక్షే అజ్ఞాన
నానాత్వాజ్జీవనానాత్వం ప్రతిజీవంచ ప్రపంచభేదఃజీవస్యైవస్వాజ్ఞా
నోపహితతయా జగదుపాదానత్వాత్ ప్రత్యభిజ్ఞాచాతీసా దృశ్యాత్

ఈశ్వరస్యచ సప్రపంచజీవా ౭విద్యాధిష్ఠానత్వేన కారణతోపచారా
 దితి అయమేవ చావధేదవాదః అజ్ఞానోపహితం బింబచైతన్యమీశ్వ
 రః అజ్ఞానప్రతిబింబితంచైతన్యం జీవభితివా అజ్ఞానానుపహితం శుద్ధం
 చైతన్యంఈశ్వరః అజ్ఞానోపహితంజీవభితివాముఖ్యోవేదాంత సిద్ధాంత
 ఎవజీవవాదాఖ్యః ఇమమేవదృష్టిసృష్టివాదమాచక్షితే అస్మింశ్చ పక్షేజీ
 వఎవస్వాజ్ఞానవశా జ్జగదుపాదాననిమిత్తంచదృశ్యంచసర్వం ప్రాతీతి
 కందేహభేదాశ్చజీవభేదభాగ్గీఃఎకస్యైవజస్వకల్పిత గురుశాస్త్రాద్య
 పబృంహితశ్రవణమసనాది దాధ్యాదాశ్చ సాక్షాత్కారేసతిమోక్షః
 శుకాదీనాంచ మోక్షశ్రవణాదధావాదః మహావాక్యేచ తత్పదమనంత
 సత్యాదిపదవదజ్ఞానానుపహితచైతన్యస్య లక్షణయోపస్థాపక మిత్యా
 ద్యా అవాంతరభేదాః స్వయమూహనీయాః ననువస్తునివికల్పా౭సంభ
 వాత్కథంపరస్పరవిరుద్ధమతప్రామాణ్యంతస్మాత్కామవహేయం కిము
 పాదేయమితి చేన్న-కఎవ మాహవస్తుని వికల్పానసంభవతీతిస్థానగ్వా
 పురుషోవా రాక్షసోవెత్యాది వికల్పస్యవస్తుస్యపదశానాత్ అతాత్విక
 కల్పనాపురుషబుద్ధిమాత్రప్రభవాభియంతుశాస్త్రీయాజీవేశ్వరవిభాగా
 దివ్యవస్థేతిచేత్ నూనమతిమేధావీభవా అద్వితీయాత్మనిత్యంహిప్రధా
 సంఫలవత్వాత్ అజ్ఞాతత్వాచ్చప్రమేయంశాస్త్రస్యజీవేశ్వరవిభాగాదిక
 ల్పినాస్తుపురుషబుద్ధిప్రభావాఅపిశాస్త్రేణానుద్యంతే తత్త్వజ్ఞానోపయో
 గిత్యాశ్చవత్సన్నిహవఫలంతదంగమిన్యాయాత్ భ్రమసిద్ధస్యాపిశ్రు
 త్యానువాదసంభవాత్ ఏతేనద్వైతజ్ఞాననాద్వైతజ్ఞానస్యబాధానిర
 స్త ఘటాదిజ్ఞానస్యాపిఅద్వైతసన్మాత్రాంతేజ్ఞానే ప్రామాణ్యోచ్చ
 జ్ఞానాజ్ఞానయోఃసమానాశ్రయవిషయత్వనియమాత్ జడేచప్రమాణప్ర
 యోజనాభావేనాజ్ఞానానన్యపరమాత్ తదవచ్ఛిన్నచైతన్యాజ్ఞానాదే
 వతత్రాన్యజ్ఞానవ్యవహానోపపత్తేః సర్వప్రమాణానాంచాజ్ఞాతజ్ఞాపక
 త్వేనైవప్రామాణ్యో ఏవంవేదాంతేషుసర్వత్రైవంవిధవిరూఢేఅయమే
 వపరిహారః తద్ధామ్యుద్వేషాదిః కికారివేదాః యయినయమా భవే

త్తుంసోమ్యత్పత్తిః ప్రత్యగాత్మని॥ సానైవ ప్రక్రియా జ్ఞేయాసాత్త్వీ
 సాచానవన్తీ తేతశ్రుతి తాత్పర్యవిషయా భూతాథా విరుద్ధత్వంచ మో
 యమెవేతి శతశఉద్భూపిత మస్మాభిస్తస్మాన్నకించి డెతత్ తదేవం జీ
 ంస్యోపాధినాభిభూత త్వాత్సంసారోపలబ్ధిః పరమేశ్వరస్సతూపాధి
 వశిత్యాత్ సర్వజ్ఞ త్వాదికమితి సమ్యగుపపద్యతే వ్యవస్థాననుభవత్వావి
 ద్యాః జీవేశ్వరవిభాగవ్యవస్థా- మానమయ్యాది ప్రతీకమ వ్యవస్థా
 కథమితి డెత్ ఉచ్యతేద్యత్త్వాజ్ఞాత్వాద్వివాశిత్యాచ్చ పరిచ్ఛిన్నాప్యవి
 ద్యానివచనీయత్వేన విచాగానహ ఆవరణవిత్తే పశక్తివ్యయవతీసర్వ
 గతంచీదాత్మానమావృణోతి అంగుళిరీవన. ఇ స సన్నిహితసూర్యమండ
 లం తత్రచక్షుషఏవావః జేతంగుళే రవ్యభానప్రసంగా దధిష్ఠానా వర
 ణమంతరేణచ విత్తే పానుపపల్వైః తతః సాపూర్వప్రూర్వ సంసార
 జీవకమప్రయుక్తాసతీ నిఖిలజగదాకారేణ పరిణమతే సాచస్వగతచి
 దాభాసద్వారాచిత్రా దాత్మ్యాపన్నతి తతాగర్హమపిసర్వమాభాసద్వా
 రాచిదనుస్యూత మేవ తథాచచైశ్యస్య దీపవత్స్వసంబంధసర్వభాస
 కత్వాజ్ఞగదుపాదానచైశ్యస్యం ప్రమాణాపేక్షా మంశితైవసర్వదాస
 ర్వంభాసయత్స్వజ్ఞంభవతీతేన సతత్రమాన మయ్యాచ్యవస్థాకింతం జీ
 వేతస్యబుద్ధ్యవచ్ఛిన్నత్వేనపరిచ్ఛిన్నత్వే॥ తేనచిదభివ్యక్తి యోగ్యేన
 యేనాంతః కరణేనయదాయస్సంబంధంభవతీ తదేవ తదావచ్ఛిన్నో జీ
 వోనుభవతీతినసాంకయక ప్రసంగః ఏవమత్ర ప్రక్రియా శరీరమధ్యేస్థితః
 సర్వశరీరవ్యాపకః సస్వప్రాధాన్యేన సూక్ష్మపంచభూతాభ్యాంభూతక
 రణాభ్యోవిద్యానివతోదపకణాదివచనీస్వచ్ఛనైత్రాదిద్వారానిగత్య
 దేహాఘటయోగ్యాఘటాదీహ్యగ్నయ శదాకాగోధవద్రుత తామ్రాది
 వత్ తస్యచ సారంలొకాదివత్ ఝకశ్యేన సంకోచవికానానుపపజ్యతే
 సచిసాకయవత్త్వేన పరిణమమానోదేహాభ్యుపగి రేషు వాదౌచసమ్మోక
 వ్యాప్యదేహాఘటయోమంధ్యపి డెత్తుద్దేచిచ్ఛిన్నో వ్యవతీష్ఠతే తత్రజీ
 వ్మంతఃకరణభాగోవాప సంకారాభ్యుక్తైత్యుచ్యతే దేహపిషయమధ్య

కతిః దండా యమాన స్తద్భాగోపత్తిజ్ఞానాఖ్యా క్రియేత్యుచ్యతే విష
 యవ్యాపక స్తద్భాగోవిషయ యజ్ఞానకర్మత్వసంపాదక మభివ్యక్తియో
 గ్యత్వమిత్యుచ్యతే తస్యచ త్రిభాగస్యాంతఃకరణస్యాతస్వచ్ఛత్వాచైత
 న్యం త త్రాభివ్యజ్యతే తస్యాప్యక్తస్య చైతస్యనైశ్చిక త్వేష్యభివ్యంజకాం
 తః కరణభాగభేదా త్తథావ్యపదేనాభవతి కత్తృభాగావచ్ఛిన్న చిదం
 శఃప్రమాతాక్రియాభాగావచ్ఛిన్న శ్చిదంతః ప్రమాణం విషయగతా
 భివ్యక్తియోగ్యత్వభాగావచ్ఛిన్న చిదంతః ప్రమితరితిప్రమేయంతః విష
 యగతంబ్రహ్మచైతస్య మేవాన్వితంతః కవన్వితం సంబంధితం చ యస్మి
 న్నక్షేత్రంతఃకరణావచ్ఛిన్నోదేవః యస్మిన్స్వేపక్షేనర్వగతోఽసంగో వి
 ద్యాప్రణిబింబా జీవ స్తత్కారయత్రాపి ప్రమాతృ చైతన్యోప రాగా
 థాఽపిషయగతచైతన్యావరణభంగాథాఽస్యాంతఃకరణవృత్తియస్మిం
 శ్చపక్షే నిద్యావచ్ఛిన్నోదేవగతోజీవతవృత్త స్థిప్తే జీవస్వేపజగ
 దుపాదానత్వేన సర్వసంబంధత్వాదావరణభంగాథాఽవృత్తిరితి వి
 వెకః నను చిదుపరాగాథాఽవృత్తిరితీనక్షే స్వకంతఃకరణ సంబం
 థానాంధమాదీనాం బ్రహ్మశ్చవృత్తిమతః క్షేత్ర సవకథాభాసం
 స్యాత్ సస్యాత్ చైతన్యస్యోత్తరాకారత్వా భావాత్తంతభావాత్తంతభా
 వశ్చ స్వచ్ఛేపబ్రహ్మచైతన్యేనవరణాత్ అనాదృతేషుక్తిరజితాదాఃవి
 స్వచ్ఛత్వద్వధమాధమాదౌత్వస్వచ్ఛత్వాదావృత్తత్వాద్వాతేఃస్వచ్ఛే
 వ్యాప్యతేషుమాదృత్యాః చాకారతాలనావృత్తేస్వచ్ఛేషుక్తిరజితాదాఃవి
 తాదవిద్యావృత్త్యా త వాకారతాలనావృత్తేస్వచ్ఛేషుక్తిరజితాదాఃవి
 తత్తతినాంతఃకరణసంబంధమాత్రేణ భాసప్రసంగేనసంబ్రహ్మణః ధమా
 వరణంనిరవద్యస్వపకాశస్సంసవజ్ఞ స్వాతీ సస్యం స్వసంబంధసవక
 భాసకతయఃసంసవజ్ఞ సవకంతఃకరణావచ్ఛిన్నోదేవఃజ్ఞానవిషయసియా
 వృత్తమితి వ్యంజితాత్ స్వాప్రకృత్యా జగదుపాదానమతి పక్షేచిదు
 రాగాథాఽవరణభంగాథాఽవృత్తిబీవోపాదానత్వేనక్షే త్వేనగ
 రణభంగాత్త తస్యస్వేనై ననావిజ్ఞానే నాపరీక్ష్యభిలగేనద్యోమ

స్త్రీప్రసంగః అజ్ఞానస్యైకత్వాత్ నానాజ్ఞానపక్షే క్షేకస్య జీవస్యైవా
జ్ఞానోపాధితత్వాత్ న ఉత్తైజకేన మణేరివ వృత్త్యా అవరణస్యాభిభవాంగీ
కారాత్ తథాచ ప్రమాణజన్యాంతరికరణ వృత్త్యభావసహకృత మజ్ఞా
నం సతిభాత్యపి వస్తునా స్తినభాతీతి ప్రతీతిజనన సమథామావరణమి
త్యుచ్యతే వృత్తౌచ తాయాంత్యవశ్చేదకాభావాత్. విద్యమానమపి అవి
ద్యమానసమమేవేతి నస్వకార్యసమథామజ్ఞానంతేనాభిభూతమిത്യుచ్య
తే న స్వేవంసతిబ్రహ్మజ్ఞానే నాస్యవిద్యాయా అనివృత్తైరనిమోక్షప్ర
సంగః సతత్వమస్యాదివాక్యార్థజ్ఞానా దవిద్యానివృత్త్య భృషగమాత్
స్యవిషయప్రమాత్వేనే వావిద్యా నివతకత్వాత్ మహావాక్యార్థజ్ఞా
నస్యైవాపాధితి విషయతయాప్రమాత్వాత్ ప్రత్యక్షాదీనాంతుబాధిత
విషయతయా భ్రమత్వేపి వ్యవహారసామర్థ్యేన ప్రామాణ్యోభిమా
నాత్ జ్ఞానాదజ్ఞాననివృత్తై రన్యత్రాదశకేనంచా కించితకరంస్వానుభవ
సిద్ధత్వాత్ అన్యథాఅనుపపత్త్యేచ్ఛ సవతోబలవత్వాత్ తదుక్తంఅన్య
థానుపపత్తిశ్చేదస్తీఃస్తు ప్రసాధికాపీనప్ర్యదృష్టిం వై మత్యంనైవ స
ర్వబలాధికతే - అథవామూలాజ్ఞానస్యైవావస్థాజ్ఞానానిఘటాదివిష
యావరణౌ. జ్ఞానప్రాగభావస్థానియత్వేన యావంతిజ్ఞానానితావంత్య
జ్ఞానాస్యేభ్యుపగమాత్ ఎకేనజ్ఞానైస్తే వాజ్ఞానస్యైవనాశాత్ ఘటాది
జ్ఞానానాంరణహాశేషిసక వాదేదనుపపత్తిః నిస్వనుమానాదిభి రావరణం
సచత్యః తేనవా అన్యేనాత్ర తాగచిభ్రమస్యాపి. శంభవితత్వాజ్జేతే
త్వాన్యమనాదినా నివృత్తిఃప్రసంగః అధికానాజ్ఞానోపాదాన క
త్వేనభ్రమస్య నివృత్తేఃవృత్తేఃచక్షోహాదీరనుమానాదినా నివృత్తిప్ర
సంగఃయాక్తకజ్ఞానాచ బహుశ్చైవద్యాఃవృత్తేః సాత్రోతాగరాథం
శ్రవణమననాపేక్షాస్యాత్ ద్వితయేవసమ్యక్వ్యవహారోనస్యాత్ప్రతి
బంధకస్యవిద్యమానస్యాత్ ఉచ్యతే- ద్వివిధమావరణమేకమసత్వాపాద
కమంతఃకరణౌపచ్ఛిన్నసాక్షిత్వం అన్యథానా పాదకం సమయావ
చ్ఛిన్న బహుశ్చైవస్యనివృత్తం కుటుంబాదినిజానామీక్యభియ వశ్చేదాను

భవాత్ తత్రాద్యంపరోక్షాపరోక్షసాధారణ సమానతేజఃవర్త
తే అనుమితేపివహ్యదౌనాస్తీని సత్త్వినుదయాత్ ద్వితీయంసాక్షా
తాగ్రేణైవనివతతే యదాశ్రయంయదాకారజ్ఞానం తదాశ్రయం
తదాకారమజ్ఞానం నాశణతీతినియమాత్ పరోక్షజ్ఞానస్య చేంద్రియ
సంనికషణభావేనజ్ఞానస్యాంశఃకరణమాత్రాశ్రయత్వాత్తదపరోక్షజ్ఞా
నస్యైవవిషయవ్యాపారజన్యత్వేన విషయాంశఃకరణోభిణ జన్యత్వేన
తదభయనిష్ఠత్వాత్తదుక్తంపరోక్షజ్ఞానతో నశ్యేదసత్వా వృత్తిహే
తుతా । అపరోక్షధియానశ్యేదభానావృత్తిహేతుతేనానానానా
దావసత్వావరణనాశాత్ తద్వ్యవసారః అభావావరణానివృత్త్యాచన
సాక్షాత్కారిభ్రమనివృత్తిరితి తస్మాన్నిధానమకస్యాప్యాశ్చనోఽవి
ద్యయాంశఃకరణతాదాత్మ్యాధ్యాసాత్ తద్దమకత్వత్వభోక్తృత్వా
ద్యధ్యాసఉపపద్యతేననుస్పృన్నతేనిర్వచనీయఖ్యాత్యభ్యుపగమాత్ యే
కత్వత్వాదయోంతఃకరణధర్మాఅశ్శ్యభ్యస్యంతేతే నిర్వచనీయాస్త
త్రోశ్చద్యంతఇతివాచ్యం తథాచవ్యావహారికపాఠీతికథేదేన కత్వత్వ
భోక్తృత్వాదీనాం ద్వేధాభాసఃస్యాత్సస్యాత్ తాదాత్మ్యాభిమాన
నావివేకాత్సకలధర్మ విశిష్టస్యైవాంతఃకరణస్యాశ్శ్యభ్యస్తత్వేన
ద్యయాభావాద్యాతస్మాదేకస్యాప్యాశ్చనఉపాధిభేదేన ప్రమాత్రాదిభే
దవ్యవస్థోపపత్తైర్నసౌగతమతాపత్తిర్నవావిరోధఃఅన్య అపివ్యవస్థాః
స్పష్టతరముపపాదయన్యంతేతస్మాన్జ్ఞానయాసస్యాశ్చననుపపత్తవ్య
భిచారిత్వాదైహేంద్రియాదీనాంచవ్యభిచారిత్వాత్ దృశ్యశ్వాన్నతత్ర
త్రాత్మబుద్ధిస్తేహంతేహానాదినాంభ్రాంతిర్ముచనివదంమతంప్రమా
ణికమితిసిద్ధంస్యా దేతదాత్మనోఽర్థస్యకత్వే ప్రమాత్రాదివ్యవహారస్యా
ధ్యాసమూలస్యేవబ్రాహ్మణోయజేతేత్యేవమాదీనాంశాస్త్రాదామపా
మ్యాపసంగఃఅకతుకరభోక్తృశ్చాశ్చనఃప్రవృత్త్యనుపపత్తేఃవేదాపా
మాద్యేకతౌబ్రహ్మసిద్ధిరితితస్యతత్తాత్రగవ్యత్వాత్ శాస్త్రయోనిత్వాని
తన్మాయాత్ తథాచవేదప్రమానాన్యోధాంప్రమాత్రాదివ్యవహారస్యస

త్యత్వమాభ్యుపేయమిత్యాశంక్యకీం తత్త్వజ్ఞానాత్పూర్వ మప్రామాణ్య
మాపాద్యతే ఉద్భవంవాతత్రాద్యే సర్వేషాంప్రమాణానామవిద్యా
వద్విషయత్వేనతద్దళాయాంబాధాభావాన్నిః ప్రత్యూహంప్రామాణ్యం
ద్వితీయేత్విష్టాప త్తిరెవేత్యానా॥౧॥

శ్లో॥ నవణా నవణాశ్రమాచాంధమా నమేధారణా

ధ్యానయోగాదయోపి । అనాత్మాశ్రయహంమమా

ధ్యానహనాత్తదేకోవశిష్టః శివఃకేవలహమ్॥ ౨ ॥

వణాచాగ్రీహణాదయః ఆశ్రమాబ్రీహచర్యాదయః ఆచారాఃస్వా
నశాచాదయః ధమాబ్రహ్మచర్యగురసేవాదయః ఆత్రద్వంద్వ్యయగర్భ
క్షస్థితశ్చరుషేణవణానామాచారాశ్చకృతాశ్రమాణాం అప్యచార
ధమాశ్చ ధారణాల్లభ్యంతేధారణాచాహ్యవిషయత్యాగే మనస్థై
ర్యంధ్యానంపరమాత్మచింతనం- యోగశ్చైవత్తినిరోధః- ఆదిశబ్దేన
శ్రవణమననాదయోగ్యహ్యంతే - సర్వేషాంజ్ఞానోత్తరకాలే అసత్వే
హేతుమాహ-అనాత్మాశ్రయహంమమాధ్యానహనాత్ - అనాత్మా
ఆత్మవిరోధినీ అవిద్యా-తమపానోయోహంకార మమకారాద్యధ్యాన
స్తస్య క్షమాలస్యాప్తిశశ్వజ్ఞానసంసారాత్ తత్ప్రయుక్తవణాశ్రమా
దివ్యవహానాస్తీర్థకః వణాశ్రమాది వ్యవహారస్య మిధ్యాజ్ఞాన
మూలకత్వేనమిధ్యావృంద్యధయితంతద్వ్యతిరేకేసుషుప్తావ్యతిరేకమా
హ॥౨॥

శ్లో॥ నమాతాపితావా నదేవానలోకా నవేదానయజ్ఞానతీ

థంబ్రువంతి । సుషుప్తాగస్తాః సూన్యాస్కృతావ్తత

దేకోవశిష్టశ్శివఃకేవలహమ్॥ ౩

మాతాజనకస్త్రీపితాజనకఃపుమాదేవాఇంద్రాదయః ఆరాధ్యాః
లోకాస్తాచారాధనఫలానిస్వగాటనాదా అలౌకికరహితాహితసాధ
నతాప్రతిపాదకానిబ్రహ్మప్రతిపాదకానిచ ప్రమాణవాక్యాని-యజ్ఞా
స్వగాదిసాధనీభూతా శ్శోచిష్టామౌదయఃతీథా యజ్ఞసాధనీభూతః

తః కురుక్షేత్రాదిదేశః ఏవంపాపకమనాధినాన్యత్యపలక్షణీయానిస
 ర్వేషాండేహాభిమానమూలకత్వాత్తదభావెస్వతఃసంబంధాభావాదవి
 ద్యమానతెత్యర్థఃతథాచసుమప్తిప్రకృత్యశ్రుతిః అత్రపితాపితాభవ
 తిమాతాపితాదేవాతదేవావేదాతదేదాయజ్ఞాఅయజ్ఞాఅతస్మై
 వోపైస్తేనాభవతి బ్రూణసోఽభూణహవండాలోఽచఽదాలః పౌల్ల
 సోఽపౌల్లసఃశ్రమణోఽశ్రమణస్తాపసోఽతాపసోనస్వాగతం పుణ్యై
 నానన్వాగతంపాపెనతీగోహితచాసర్వావ్యోకాహృదయస్యభ
 వతీత్యాద్యాఅభిమానాభావే సర్వానధఃపృత్తివనువదంతి ననుసర్వ
 వ్యవహారాభావే శూన్యతైవస్యాత్ నెత్యాహ - నిరస్తాతిశూన్యాశ్చ
 కత్వాదిఃనిరస్తం అతిశూన్యాశ్చకత్వం యస్మాత్తదాభావప్రధానాని
 దేశః తస్యసుమప్తిసాధకత్వాత్పరమతానానుపపత్తైశ్చ అవినాశీ
 వాలరేణమాత్మానుభిత్తి ధర్మామాత్రా సంసగస్త్యస్యభవతి య
 త్చైతన్నపశ్యతి పశ్యన్చైతన్నపశ్యతీత్యాదిశ్రుతిభ్యశ్చత్వైతస్యస్యన
 సుమప్తాశూన్యతైశ్చధః నిరాకృతమైతత్పరమిష్టూతా నిశనన్యా
 మెననిరాక్రియతే యచ్ఛానిరస్తమశ్చాయాన్యతః అద్వితీయమతిశూ
 న్యంయద్బ్రహ్మచాక్షుకత్వాత్ తథాచశ్రుతిః యదావై త్రుమషస్వపి
 తినామసతాసోమ్యతచాసంకనోద్భవతి తద్యథామయిమా ప్రీయా
 సంపరిష్వక్తోనబాహ్యాం కించనదేహనాంపరమిహతేన జగత్రచణీభూ
 తసర్వజ్ఞ సర్వశక్తిపూర్ణానందబోధసంపూర్ణా బ్రహ్మహాసహైకత్వాద
 సంసార్యేరజీవభ్రమపీఠం-ఎ
 రణభూర్వఃస్వంపవాథో
 రణీయస్తతనిరాకార్యావాచ్యమేవమేవైతత్ ప్రవక్త్యంతే ననునబ్రహ్మ
 కాసహజీవస్వైక్యముపపద్యతే తథాహిసచ్ఛబ్దవాచ్యంజగతాగరణం
 బ్రహ్మసదేవసోమ్యేవమగ్రాసీత్త్యాదివాక్యేన ప్రతిపాదితంజగతాగర
 ణంచప్రధానమితిసాంఖ్యః పశుసంరేవజగతాగరణం సచచేతనోపిజీ
 వాద్భిన్నస్పృశపాద్య ఏవేతిపాశుపతాః భగవాన్వాసుదేవ ఈశ్వరోజ

గతాగతం తస్మాదుత్పద్యతే సంకషణాభ్యో జీవస్తస్మాన్మనః ప్రద్య
 మ్నుస్తతాహంకారో నిరుద్ధస్తేనకార్యత్వాజ్జీవస్యతేన సహనబ్రహ్మణా
 వాసు జీవస్యాశ్యంతా భేదఇతిపాంచరాత్రికాః-పరిణామానిత్యఃసర్వజ్ఞో
 భిన్నాభిన్న ఇతిజైనాః - త్రిదండినశ్చనాత్తిసర్వజ్ఞత్వాద్యుపేతం బ్రహ్మ
 అమ్నాయస్యక్రియాపరత్వేన తత్రతాత్పర్యాభావా త్రింతువాగ్ధన్వా
 దివత్సర్వజ్ఞత్వాదిదృష్ట్యాజగతాగతం పరమాణ్వాదిజీవోవా ఉపా
 స్యఇతిమీమాంసకాః అస్తినిత్యజ్ఞానాదిమాంత్సర్వజ్ఞః పృథివ్యాదికార్య
 లింగానుమితఃసచజీవాద్భిన్నవీవేతితాత్రికాః త్షణికసర్వజ్ఞఇతి సౌగ
 తాః క్షేకకర్మవిపాశాం కై పరరామృష్టోనిత్యజ్ఞానయాపఃప్రధానాంశ
 సత్వగుణప్రతిఫలితయాసర్వజ్ఞః సంసారీపురుషవిలక్షణవీవేతి పాతంజ
 లాః అద్వితీయపరమానందఎవబ్రహ్మతచ్చ జీవస్యవాస్తవం స్వరూపం
 మాయయాచసర్వజ్ఞత్వాదివిశిష్టం జగతఉపాదానంనిమిత్తంచైతిబౌప
 నిషదాః-ఎవంవాదివిప్రతిపత్తిభిఃసందిగ్ధతత్పదార్థేబౌపనిషదపక్షస్యప
 రిశేషేణ తన్నిగణాయాహభగవాన్॥ 3॥

శ్లో॥నసాంఖ్యం నజైవం నతత్పాంచరాశ్రం నజైనం నమీ

మాంసకాదెగ్గతఃవా । విశిష్టానుభూత్యావిశుద్ధాత్మ

కత్వాత్తదేకోవిశిష్టశ్శివః కేవలూహం॥ ౪॥

అదిశశ్చైనానుక్తానాం సంగ్రహః నతావ దచేతనం జగదుపాదా
 సం - తదైక్షత బహుస్యాం ప్రణయేయేతి ఈక్షణపూర్వక సృష్టి
 శ్రీవణాత్ అనేన జీవేనాన్మనానుప్రవిశ్య నామరూపే వ్యాకరణాణి
 తిచజీవాశ్శోష్యపదేశాత్ యస్మిన్విజ్ఞాతేసర్వం విజ్ఞాతంభవతీతి చై
 కవిజ్ఞానెసర్వవిజ్ఞాన ప్రవిజ్ఞానాత్ ప్రధానజ్ఞానైవ తదప్రకృతికానాం
 పురుషాణాంజ్ఞాతుమశక్యత్వాత్-ఐతదాశ్శ్యమిదం సర్వంతత్సత్యం ఆ
 త్మాశత్యమసీతిచతదభేదస్య నవకృత్యఉపదేశాత్ తస్మాద్వా ఎతస్మా
 దాత్మనాకాశస్సంఘాతఇతిచ శ్చుత్కంతరాదచేతనస్య జగతాగతం
 త్వేవిచిత్రరచనానుపపత్తేః ప్రధానమహదాదెరప్రమాణికత్వాచ్చ న

సాంఖ్యమతంసాధువివంపాశుపతమతంపాంచరాత్రికంజైనంచమతం శ్రుతియుక్తిబాధితత్వాదయుక్తంచవిధిశేషత్వాచ్చుత్తిర్నబ్రహ్మప్రతిపాదయంతీతిమీమాంసకమతంయుక్తం అసిద్ధత్వాద్విధిశేషత్వస్యనచాథవాదాధికరణన్యాయాద్విధిశేషత్వం వైషమ్యాత్ స్వతఃప్రయోజనవదథాప్రతిపాదకానాంవాయుర్వైషేషిష్టంజేవతేత్యేవమాదీనాంస్వాధ్యాయవిధిగ్రహణాన్యథానుపపత్త్యాప్రయోజనవదథాపరత్వేకల్పనీయాశబ్దభావనైతి కతవ్యతాసాకాంక్షస్యవిధేః సంప్రధానధూతజేవతాదిస్తుతిద్వారేణ తదంశపూరకత్వాన్నప్తాశ్వదగ్ధరథన్యాయేనతదుభయైకవాక్యతైత్యథావాదాధికరణే నిణేతం వేదాంతవాక్యజన్యజ్ఞానాచ్చ సాక్షాదేవపరమానందప్రాప్తిర్నిశ్చేషదుఃఖనివృత్తిశ్చ పురుషార్థోలభ్యత ఇతినిరాకాంక్షత్వాన్నాన్యశేషత్వసంభావనాప్రత్యుతవిధయేవ అంతఃకరణశుద్ధిద్వారాతచ్ఛేషతాంభజంత ఇతి తస్మాత్ప్రయోజనవదబాధితాజ్ఞాతజ్ఞాపకత్వేనవేదాంతానాంస్వతఏవప్రామాణ్యాదస్యైవబ్రహ్మోచినమీమాంసకమతసిద్ధిః తారికానాంచమతంతత్వమస్యహంబ్రహ్మస్తి అయమాత్మాబ్రహ్మసత్త్వంజ్ఞానమనంతంబ్రహ్మేత్యాదిశ్రుతిబాధిశంక మేవాద్వితీయంబ్రహ్మనేహనానాస్తికించనైత్యాదిశ్రుతిబాధితంచభిన్నాభిన్నత్వం క్షణికత్వంచ ఆకాశవత్సేవగతశ్చనిత్యిత్యాదిశ్రుతిబాధితం అత్రసవేషాంమతస్యాసత్వే ప్రతిజ్ఞాతేవిశుద్ధాత్మకత్వాదిత హేతుః నివికల్పాద్వితీయచైతన్యరూపత్వాదిత్యర్థః అగ్రహేతువిశిష్టానుభూత్యేతి విశిష్టాసవికల్పకానుభూతిభ్యోవ్యావృత్తాయా తత్త్వమస్యాదివాక్యజన్యాఖండానుభూతిస్తయేత్యర్థః. తేన సర్వవ్యాపకమద్వితీయం పరమానందబోధరూపంచ బ్రహ్మేతిసిద్ధం ననుసమోణిమాత్రోరణీయానితిబ్రహ్మణోఽుత్పశ్యతేః అంగుష్ఠమాత్రఃపురుషఃఆరాగ్రమాత్రోహ్యవరోపిదృష్ట ఇత్యాదిశ్రుతి ప్రతిపాదితాణజీవాభిన్నత్వాచ్చ నబ్రహ్మణఃసర్వవ్యాపకత్వ మిత్థాశంక్యబ్రహ్మైవేదమన్యతం పురస్తాత్ బ్రహ్మపశ్యద్భ్రహ్మదక్షిణతశ్చ తరేణ అపశ్యద్భ్రహ్మంచ ప్ర

సృతంబ్రహ్మో వేదంవిశ్వమిదంవరిష్టం త దేతత్ బ్రహ్మపూర్వమనపరమ
నంతరమబాహ్యమిత్యాద్యాః శ్రుతయో నివిశేషమేవ బ్రహ్మప్రతిపాద
యంతీతిపూర్వోక్తమేవ ద్విధయన్నాహ॥ ౪ ॥

శ్లో॥ నచోద్భవంనచాధో నచాంత నచాహ్యంనమధ్యంన

తిర్యక్ నపూర్వాపరాదిక్ । వియద్యాపక త్వాదఖం

దైకరూప స్తదేకోవశిష్ట శ్శివః కేవలోహమ్॥ ౫ ॥

వియద్యాపక త్వాత్ ఆకాశవత్సర్వగతశ్చ నిత్యఇతిశ్రుతేఃవియతో
హ్యపక త్వాదితివాఙ్మయానాకాశాన్తహతోమహీయానిత్యాదిశ్రుతేః
జీవస్యాపి సకలదేహవ్యాపి చైతన్యోపలభ్యామపా శ్వేపిడపాధిభమా
భ్యాసేనారాగ్రమాత్రత్యాభిధానాత్ బుద్ధగుణేనాత్మగుణేనచైవఆ
రాగ్రమాశ్రోహ్యవరోపిదృష్ట ఇతిశ్రుతేఃబ్రహ్మణశ్చ సూక్ష్మత్వాభిప్రా
యేణఅణుత్వవ్యపదేశాత్ శెషమతిరోహితాథంననుబ్రహ్మణో జగదు
పాదానత్వా దుపాదానోపాదేయయోశ్చ భేదాద్విచిత్రజగదభిన్న
త్వేనజీవస్యపరమపురుషాథప్రాప్తిరిత్యాశంక్య బ్రహ్మఃస్వప్రకాశప
రమానందరూపత్వాన్నిఖిలజగద్భ్రమాధిష్ఠానత్వేన కారణత్వవ్యపదేశ
శా దశ్యస్తేనచసమం సంబంధాభావాన్న తత్రా నథలేశో శ్యస్తీ
త్యాహ॥౫॥

శ్లో॥ నశుక్లంనకృష్ణంనరక్తంనపిశంనకుబ్జః సపిశంనహ్రస్వం

వదీఘం । అరూపంతథాజ్యోతిరాకారక త్వాత్తదే

కోవశిష్టశ్శివః కేవలోహమ్॥

౬॥

కుబ్జంఅణుపీనం మహత్ తేనాణుమహద్ధ్రస్వం దీఘమితి చతుర్వి
ధపరిమాణనిషేధాత్ ద్రవ్యత్వప్రతిషేధఃరూప్యత ఇతిరూపంప్రమేయం
నప్రమేయం అరూపంతేనసవేశషామేవద్రవ్యగుణకమాదిపదాథా
నాం తత్తద్వాద్యభ్యుపగతానాం నిషేధఃతథాచశ్రుతిఃఅస్థూలమనన్వ
హ్రస్వమదీర్ఘమలోహితమిత్యాద్యాలశబ్దమస్పృశమరూపమవ్యయః త
థారసంవిద్యేమగంధవచ్ఛయదిత్యాద్యాశ్చనర్వానర్థశూన్యం పరమాత్మే

స్వరూపం ప్రతిపాదయంతిశ్చోతస్యాప్యథాస్య న్యాయేననిణకాయాయ
 హేతుమాహజ్యోతిరాకారక త్వాదితి స్వప్రకాశజ్ఞానరూపత్వే నాప్ర
 మేయత్వాత్ప్రమేయత్వే ఘటాదివజ్జడత్వాపత్తే. ఏతదప్రమేయంధృవ
 మిత్యాదిశుతేతత్వథః ననుతస్యబహుభావ ఉపదిశ్యతే బ్రహ్మణోబ్ర
 హ్మణోవా నాంత్యతస్యజడత్వానత్యాచ్చ నప్రథమిడపదేన నథః
 క్యాతే బ్రహ్మణావస్యస్వతేవసంధత్వాత్ జీవస్యస్వతోబ్రహ్మభావే ప్య
 విద్యావ్యవధానం జ్ఞానేననికాతతితేషాంపద్యాంపైతేరాగ్నిభిన్న
 త్వేద్వైతాపత్తేబ్రహ్మణో ధ్విప్రసంగాతేతమక్తం వాతీకలన్యా
 వృత్తాననుగతంపస్తుబ్రహ్మే న్యతేబ్రహ్మణోమలభోన్యాద్వై
 తీయే సతిపస్తునీతికభిన్నత్వే చోపదేశానథాక్యమిత్యక్తం అతగ్గతంప
 రమాథానాథలాభావమభిప్రేషికింవా ప్రతీతితోపితి తాద్యమిష్టాప
 త్యానరిహరతి॥

౬॥

శ్లో॥ నశస్తానశాస్త్రం నశియోనశిత్వానవత్వం నచాహం
 నచాహంసర్వం చ॥ స్వరూపాభిభావోఽకల్పనహి
 స్తుస్తదకోపస్త్వస్థిరకేవలాహమ్॥ ౭॥

శాస్త్రాడపదేశః తాగురుఃశాస్త్రముపదేశకరణం శిష్యఉపదేశ
 శకకమశిష్యా ఉపదేశక్రియా - త్వంశోతా - అహంపక్తాఅనుం
 సవప్రమాం సవిధాపితం ప్రపంచోదేహేంద్రియాది రనిథః పర
 మాథతో నాస్తీతిథిః - ద్విత్వం నిరకరోతస్వరూపేతి అయ
 మథః - త్వయ్యేంద్రియాస్త్రాజ్ఞానాన్యోన్యో వికల్పనేకిపి
 ఫలంసరూపమునశక్యతే తథాపిస్వరూపంబహుభావిజ్ఞాః ఫలమమ
 భూయతే నైతేతరకథమకల్పసియం సర్వద్వైతోపమదేశనవికల్పా
 సహిష్టుత్వా సహిష్టుత్వే మపపన్నంనామ తథాచ శ్రుతినిరూధో
 నచాత్పత్తిరకబద్ధోసచసాధకః । ననుముత్సురకవై ముక్త్యత్యేషాపరి
 మాథతా బ్రహ్మనాథదమక్ర ఆస్తీనాత్మాన మివావేదాహంబ్రహ్మ
 స్థీతితత్త్వంకల్పనాభిభావోన్యాద్యాశ్చాన్యాద్యమిష్టాన్యాద్యై

వ సతోజీవస్య జ్ఞానాద్వత్తాభావందశయంతి సర్వంచదైవతంవార
యతినత్వాత్మనః స్వప్రకాశచైతన్యరూపత్వే సర్వదాభాసమానా జా
గ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యాది వ్యవస్థాకథం నవభాగిన్యైవ వ్యవస్థేతివాచ్యం
తథాసతి సర్వస్యైవస్వప్నత్వేవిప్రతిపత్తిరితిచెన్నలక్షణతస్త్రియాణా
మపిస్వప్నస్యేవిప్రకాశభాసతోవిద్యాకృతవిశేషసంభవాత్ సదసద్విలక్షణ
త్వేనచ సవిశేషత్వాద్వ్యవస్థోపపత్తేః పరమాథతస్తునకాపి వ్యవస్థే
త్యాహ॥

శ్లో॥నజాగ్రన్నమెస్వప్నకౌవా సుషుప్తినవిశ్వా నవాలైజ
సప్రాజ్ఞకౌవా॥అవిద్యాత్మకత్వా త్రియాణాంతూరి
యస్తదెకౌవశిష్టశ్శిషఃకెవలూహమ్॥ ౮

అత్రలయక్రమేణ పౌర్వాపర్యవ్యపదేశఃతథాహ॥ అస్మిన్మతేపదా
థోద్వివిధః దృగ్దృశ్యశ్చఅస్మదాది పరికల్పితానాంపదాథానామ
త్రైవాంతథావాత్ తత్రదృక్పదాథః ఆత్మాపారమాధికవికః స
ర్వదైకరూపో స్వాపాధికభేదనత్రివిధః- ఈశ్వరోజీవస్సాక్షీచేతి తత్ర
కారణీధూతా జ్ఞానోపాధి రీశ్వరః అంతఃకరణ తత్సంసారావచ్ఛి
న్నాజ్ఞానోపహితోజీవః ప్రపంచితంచైతదధస్తాత్ అవిద్యాప్రతిబింబేశ్వ
రపక్షే బింబచైతన్యం బింబేశ్వరపక్షే బింబప్రతిబింబముఖానుగతముఖ
స్వరూపఃజీవేశ్వరానుగత సర్వానుసంధాతృచైతన్యం సాక్షీశ్శ్యచ్యుతే
వాచికకారమతేష్వీశ్వరఎవసాక్షీ త్రిద్యవిధ్యమేవజీవేశ్వరభేదశ్రుతః
తత్రేశ్వరోపత్రివిధః స్వాపాధిధూతావిద్యా గుణశ్రయభేదన విష్ణుబ్ర
హ్మరుద్రభేదాత్ కారణీధూతసత్వగుణావచ్ఛిన్నోవిష్ణుః పాలయితా
కారణీధూత రజఉపహితో బ్రహ్మసృష్టాహిరణ్యగభస్తు మహాధూ
తకారణత్వాథావాత్ నబ్రహ్మతథాపి స్థూలధూతసృష్టత్వా తర్వాచి
ద్భృగ్మోక్ష్యపచర్యతే - కారణీధూతతమ ఉపహితోరుద్రః సంహ
తాఎవంచైకస్యైవచతుఃకుంజ చతుర్ముఖ పంచముఖాద్యాఃఉమాకా
రాః-భారతీభవాన్యావ్యాశ్చ స్త్రికారాః - అన్యైచ మత్స్యకూర్మాక

యోనంతావతారాలీలయైవా విభవంతిభక్తానుగ్రహభా మిశ్యవధే
యం జీవోపత్రివధః సోపాధ్యవాంతరభేదేనశ్వతైజసప్రాజ్ఞ భేదా
త్ తత్రావిద్యాంతఃకరణస్థూలశరీరావచ్ఛిన్నా జాగ్రదవస్థాభిమానీవి
శ్వః సవచస్థూలశరీరాభిమానరహిత ఉపాధిభ్యయోఽహితః- స్వప్నా
భిమానీతైజసః శరీరాంతః కరణోపాధిభ్యయ రహితోంతఃకరణ సం
సారావచ్ఛిన్నావిద్యామాత్రోపహితః సుషుప్త్యభిమానీప్రాజ్ఞఃఎతే
షాంచ స్వతంత్రోపాధిభేదాభావేన స్వతంత్రభేదాభావ ఏవాంతరో
పాధి భేదాదేకత్వే ప్యవాంతరోపాధి భేదోవ్యయస్మీయతే సాక్షీతు
సర్వానుసంధాతా సర్వానుగతస్తురీయాఖ్య ఎకవిధఎవ తతోపాధి భే
దేనాపినక్వచి ద్భేదస్తదుపాధే రెకరూపత్వాతోఽవిద్యాతద్వ్యాప్యత
తాగ్ర్యాశ్శక్తః ప్రపంచోదృశ్యసదాథః తస్యచా పారమాధికత్వే
పివ్యావహారికసత్వాశ్శుభగమాత్ నస్వాప్తికపదాథఃవ నిరూపణం
వ్యథఃఉపాసనాదా వుపయోగాదితి - సోపత్రివిధః అవ్యాకృతమూ
తామూర్తభేదాత్-తత్రసాధాసావిద్యామూతామూర్తప్రపంచబీ
జశక్తిరూపాతఃజ్యేష్ఠేపి తన్నివృత్తానివృత్తమానత్వేన తద్వ్యాప్యచైత
న్యతత్సంబంధజీవశ్వరవిభాగ చిదాభానైః సహనాదిత్వాదవ్యాకృతమి
త్యవ్యతే అయంచావ్యాకృతపదాథఃఈశ్వరోపాధిః- సాచ స్వయంజ
డాప్యజడేన చిదాభాసేనోజ్వలితా పూర్వపూర్వ సంసారజీవకర్మ
ప్రియుక్తాసతీశబ్దస్పృశకరూప రసగంధాశ్శృంగార్యాకాశ వాయుతేజో
జలపృథివ్యాఖ్యాని పంచమహాభూతాని జనయతి- తత్రపూర్వ పూర్వ
భూతభావాసన్నాయోఽవిద్యాయాఉత్తరోత్తరం ప్రతికారణత్వాత్
పూర్వపూర్వభూతగుణానా ముత్తరోత్తరభూతేష్వనుప్రవేశఃఎవమవి
ద్యాత ఎవాంధకారో విభావరూప ఎవావరణాత్కా చాక్షుష జ్ఞాన
విరోధే ఆలోక నాశ్యశ్చ యుడితి మహా విద్యుదాదివదాని భవతి
తిరోభవతి చెతి సిద్ధాంతః సంసారమేతుదేహూపాదానత్వా భా
వాచ్చ- శ్రుతిషుసృష్టిప్రక్రియాయామామూలుతత్తత్త్వవిరోధః దికాగ్ర

తాత్పర్యమణికత్వాత్సక్తా ఆకాశస్యైవదిగ్భవహరిజనకత్వాత్దిశః
 శోత్రమితి శ్రుతేశ్చకాలస్త్వనిద్యైవతస్యాఎవసర్వాధారత్వాదితా
 నిచసూక్ష్మాన్యపచీకృతాని పంచమహాభూతాన్యమూతాఖ్యానికార
 తైక్యాన్యైశ్చరజస్తమాగుణాత్మకాని సత్త్వాంశ ప్రాధాన్యేన జ్ఞానక్రి
 యాశక్త్యాశ్చకమేకంస్వచ్ఛక్రవ్యం చిత్తరూపమివమిలిత్వానజయంతి త
 స్యజ్ఞానశక్తిప్రధానాంశాంతఃకరణం తచ్చబుద్ధిమనఃఇతిచద్విభోచ్య
 తేక్రియాశక్తిప్రధానాంశః ప్రాణః సచ పంచధాపాణోపానోవ్యా
 నడదానస్సమానఇతి ఎవమేకై కథూ తెభ్యోజ్ఞానక్రియాశక్తిభేదాత్ ప్ర
 త్యేకమింద్రియద్వయంజాయతేఆకాశాచ్ఛోత్రవాచోవాయో స్త్వక్పా
 ణీతేజసః చక్షుఃపాదౌఅద్భ్యోగసనపాయూపుధివ్యాఃఘ్రాణోపస్తాఅ
 త్రతేజోమయీవాగితి శ్రుతేస్తేజసివాక్ పాదస్తుభస ఇతికచిత్ శబ్ద
 వ్యంజకేంద్రియ త్వేనశోత్రవద్వాచోనాభసత్త్వం - పాదచికిత్సాయా
 చక్షుషఃస్వాస్థ్యవశకనాచ్యక్షువకత్పాదస్యాపితేజసత్త్వమితియుక్తము
 త్పశ్యామఃతేజోమయశ్చశ్చిత్తు మనసః పంచధూతకార్యస్యాపి అన్న
 మయత్వశ్చిత్రివతదుపకార్యతయావ్యాఖ్యేయా మనసశ్చ పంచధూత
 గుణగ్రాహకత్వేన తస్యఃశ్చయా త్పంచధూతాత్మకత్వ మిత్యుదేశ
 తేపితేషామధిష్ఠాతాలోచేవా అవిజ్ఞానక్రియాశక్తిప్రధానాఃదిగగ్నివా
 తేంద్రా ఆదిత్యవిష్ణూవరుణ మిత్రాఅశ్వప్రజాపతీతతశ్చిజ్ఞానశక్తిసమష్టి
 రంతఃకరణం క్రియాశక్తిసమష్టిప్రాణఃశబ్దస్పృశకాయాఃపరసగంధగ్రాహ
 కాణిశోత్రత్వక్చక్షూరసనఘ్రాణాఖ్యానిపంచజ్ఞానేంద్రియాణి త్వక్చ
 క్షుషీస్వగ్రాహ్యగుణాశ్చయంద్రియమిగృహ్లేతః శోత్రమపి చక్షుర్వ
 త్గత్వాగ్రాహకంవచనాదానగతివిసగానంజనకాని వాక్పాణిపా
 దపాయూపస్తాఖ్యానిపంచకమేకేంద్రియాణి ఎతచ్చస్త్వం మిలిత్వా స
 ప్రదశకంలింగంజ్ఞానశక్తిప్రాధాన్యేన హిరణ్య గభకఇతి క్రియాశక్తి
 ప్రాధాన్యేనచసూత్రమితిచోచ్యతే అయమయూతకపదార్థః కార్య
 త్వాద్వ్యష్టౌ సమష్టాచ జీవోపాధిరేవ తానిచ తథాభూతాని భూ

తానిభోగాయతనం శరీరంభోగ్యంచవిషయమంతరేణభోగం జనయతు
 మశక్నువంతీ జీవకమకప్రియ క్తత్వా త్స్థైర్యాయ పంచీకృతాభవం
 తతత్ర ప్రత్యేకంపంచభూతాని ద్విధావిభజ్యంతే తత్రైకైకభాగ శ్చ
 తుధావిభజ్యతే తద్భాగచతుష్టయంచ స్వభాగం విహాయేతరభూత
 చతుష్టయభాగ ప్రవిశతీతిస్వప్యాధభాగ సేతరేషావష్టమభాగ
 న్నచపంచీకరణాన్మౌనై ప్యాధిక్యాదాకాశాది శబ్దప్రయోగః అత్ర
 చత్విశం త్రివృతమైకై కాంతరవాణీతి శ్రుతేత్త్రివృతగర్వత ఉపదేశా
 దితి సూత్రాచ్చ త్రయణామేవమేలనప్రతీతేశ్చ త్రివృతగర్వతేవక
 చిన్మయ్యంతే తెవిషయధికరణన్యాయేనై వనిరాకృతాః తథాపి తైత్తిరీ
 యకే తస్మాద్వావతస్మాద్వాన్మనఆకాశ స్సంఘాత ఇత్థాగి శ్రుతేః
 ధాందోగ్యేతయాణాంతేజోధిన్నానాంస్పష్టిశవజేషిష్వయోరుపసంహ
 రస్తేజసః ప్రాధిమ్యపదాథకథర్కాపేక్షయా ఆకాశవాయు పదాథక
 యోర్బలీయస్తాచ్చాందోగ్యేజైఃవిజ్ఞానై సర్వవిజ్ఞాన ప్రతిజ్ఞానాదా
 కాశవాయోరనేతనయోబ్రహ్మకార్యస్వప్యాపశ్యవాచ్యత్వాత్ తత్ర
 పంచానామేవమేలనైశ్యవశవత్వాదువాదేన త్రివృతగర్వతోపపత్తేత్రి
 వృతమేవేతికల్పనాయాంవాక్యభేదప్రసంగఃత్రివృతగర్వత ఉపదేశాదితి
 సూత్రం త్వమవాదకత్వాన్న పంచీకరణం న్యాయసిద్ధం బాధితము
 శ్సహజేమేలనప్రతీతిశ్చ శరీరాదౌ సంచానామవశిష్టేనపంచీకృతపంచ
 మహాభూతానీతిచ భాష్నవచనం తస్మాదలమనెనానాన్మచింతనైతిది
 క్ తానిచపంచీకృతాఃసంచమహాభూతాని మూతాఖ్యామిలిత్యైకం
 కార్యమింద్రియాణామధిష్ఠానం భోగాయతన ముత్పాదయంతి తదే
 వశరీరముచ్యతే తత్రస్వప్రధానం దేశశరీరంరజః ప్రధానం మనుష్య
 శరీరంతమః ప్రధానంద్యిగాదిస్తావగాంత శరీరంశస్యచశరీరస్యపాం
 చభౌతికస్యాపి చిత్రరూపస్యైవక్వచిత్ న్యూనాధికభావోభూతానాం
 నవిరుద్ధ్యతే ఎవంవిషయాలపి పంచీకృతైకైకభూతజన్యాశ్చతుర్వశభు
 వనాఖ్యా ఊర్ధ్వమధ్యాభోభావన సత్వరజస్తమోప్రధానాః ఎతచ్చ

సర్వం బ్రహ్మాండాఖ్యం విరాడితి మూతకమితిచోచ్యతే-అయమాపనిష్ఠ
 చః సృష్టిక్రమః ఎతద్విపరీతోలయక్రమః మూతకంపంచీకృతపంచమసా
 ధూత తతాగ్రయాకత్సకం విరాడాఖ్యం పృథివ్యాద్యైకైక ధూతల
 యేనామూతే అపంచీకృతపంచమసాధూతాత్మక పారణ్యగభాక
 ఖ్యై స్వకారణేలీయతే సవనజైనందినః ప్రళయః అమూతకంచావ్యాకృ
 తేపంచేశ్వరోవాధౌ అవ్యాకృతస్యానాదీశ్వర కారణాభావా న్నల
 యః స్వకారణేసూక్ష్మరూపేణావస్థానంలయఇతితల్ల త్తదాత్ అయమేవ
 పాకృతః ప్రలయః బ్రహ్మజ్ఞానాచాత్యంతిక ఉచ్ఛేదస్తాత్యంతికః ప్రల
 యః సచకారణకృమేణైవకారణో భేదాదేవకార్యోచ్ఛేదాత్సర్వంచసృ
 ష్టిప్రలయాదికం స్వప్నసృష్టి ప్రలయమేవ సారమాధికమపి వాసనా
 దాధ్యాకద్యవహరక్షమమితి నమాయక త్వేపి తుచ్ఛశ్వప్రసంగః య
 థాచేత్తథావ్యాక్తమాకరే-ఏవంస్థితే జగరణాదివ్యవస్థోచ్యతే ఇంద్రియ
 వృత్తికాదినాథోకపలంభో జాగరణం తత్రచమూతకం విరాడాఖ్యం
 భోగ్యంప్రత్యక్షోచిప్రమాణషటేకణవ్యవహీయమాణత్వాత్ తద్వ్యా
 వహరికం విశ్వాభ్యేన జీవేనోపఘజ్యతే సచ జేహేంద్రియాదిమ ప
 వెశాత్ వ్యాపనాద్వావిశ్వ ఇత్యుచ్యతేవిశప్రవేశనే-విశవ్యాప్తౌ ఇతిస్మ
 రణాత్ - అత్రయద్యపి విశ్వేనామూతకమవ్యాకృతం చానుమానా ది
 నానుభూయతే తథాపివ్యావహారికంసర్వంవిశ్వేనైవజ్ఞాయతఇతీనియ
 మాత్ స్థూలశరీరోపాధ్యభిమానిత్వాన్న తస్యావస్థాంతర వ్యాపకత్వం
 శుక్తిరజితాదిజ్ఞానానామ ప్రామాణిః శ్వాతద్విషయస్యా వ్యవహారిక
 త్వేపింద్రియవ్యాపారకాలీనత్వాజ్జాగరణత్వోపపత్తిఃజ్ఞానోత్పత్తిప్రక్తి
 యాచాధస్తామక్తైవ ఎవం జాగ్రద్భోగ కమత్తయే స్వాప్నభోగజ
 నకకమాదయేచ నిద్రాఖ్యయాతామస్యావృత్త్యా స్థూలదేహాభి మా
 నే దూరీకృతేసవేంద్రియేషు దేవతానుగ్రహభావా న్నివ్యాకపార
 తయాలీనేషు విశ్వాపీలీనఇత్యుచ్యతే తథాచ స్వప్నావస్థా తత్రాంతిః
 కరణాగత వాసనానిమిత్త ఇంద్రియవృత్త్యభావ కాలీనోథోకపలంభః

స్వప్నఃతత్త్వమనవివ గజతురగాద్భాకారేణ వివతతతేఅవిద్యావృత్త్యై
 చక్షాయతే ఇతి కచిత్ అవిద్యైవశుక్తి రజితాదివత్ స్వప్నార్థా
 కారేణపరిణమతే జ్ఞాయతే చావిద్యావృత్త్యేత్యక్యకః పక్షఃశ్రేయానుత్త
 రఃఅవిద్యాయా ఎవసవతాధాధ్యానజ్ఞానధ్యానో పాదానత్వేన
 కల్పితత్వాన్మనోగతవాసనానిమిత్తత్వేనచ క్వచిన్మనఃపరిణామత్వవ్యప
 దేశాత్ ననుతదామనసోదృశ్యకారపరిణామానభ్యుపగమే ద్రష్టవ్య
 సంభవేనాత్మనః స్వయంజ్యోతీష్ట్యాసిద్ధిరితిచేన్న-బహిరంత్రీయవృత్త్య
 భావేన తదానీంచునసోగ్రాహకత్వాత్ తస్మాదాకారేణైవ తస్యగ్రాహ
 కత్వనియమాత్ వృత్తికాంతఃకరణావ చ్చిన్నవైవచైశ్చస్వప్నప్రమా
 తృత్వనియమాత్ తత్రాంతఃకరణసత్వేప్రిప్రమాత్రభావఃకేమధిష్ఠానంస్వ
 ప్నాధ్యాసస్వమనోవచ్ఛిన్నం జీవచైశ్చన్యమిత్యేకే మూలాజ్ఞానావచ్ఛి
 న్నం బ్రహ్మచైశ్చన్యమిత్యపరే - కింశ్రేయఃమతభేదేనోభయమపి తథా
 హిజాగ్రద్ధోధేనస్వప్నభ్రమ నివృత్త్యభ్యుపగమాదధిష్ఠానజ్ఞానాదేవ
 చభ్రమనివృత్తేబ్రహ్మచైశ్చన్యస్యచాధిష్ఠానత్వేనసారః శాయాంశ్చక్షా
 నాభావాత్ జ్ఞానెవాసవత్త్వేననివృత్తే నజాగ్రద్ధోధాత్స్వప్ననివృ
 త్తిఃస్యాత్ సహికతేతిచ జీవకర్తృత్వేనైతే- ఆకాశాదిప్రపంచవత్
 సవత్సాధారణ్యాపత్త్యేనమూలాజ్ఞానావచ్ఛిన్నం బ్రహ్మచైతన్య మధి
 ష్ఠానం ననుజీవచైతన్యస్యావాప్యతత్వేన సవత్సాధానమానత్వాత్ క
 థమధిష్ఠానత్వంసత్యం తత్రాపిస్వప్నాధ్యాసానుకూలవ్యావహారిక సం
 ఘాతభానవిరొధ్యవస్థాజ్ఞానాభ్యుపగమాత్ స్వప్నచక్షాయాం చాహం
 మనుష్యఇత్యాదిప్రాతీతిక సంఘాతాంతరభానాభ్యుపగమాత్ శయ్యా
 యాంస్వపామితిశయ్యాంతరవచ్ఛాన సామగ్యభావశ్చక్షుల్య ఎవనన్వ
 హం మనుష్యఇత్యాదివ్యావహారికసంఘాతజ్ఞానస్య ప్రమాణజన్యత్వా
 తకథమజ్ఞాననివతకతా- అవస్థాంతరాన్యధానుపపత్త్యా తతకల్పన
 సుమస్తావపిస్వప్నబాధఃజ్ఞాన మాస్థీయేతతచ్ఛాస్తం జాగ్రత్వాపత్తే
 రితిచేత్ సాధ్యమోచః . స్వప్నావస్థాజ్ఞానవైవచైతఃకరణలయ సహి

తస్యసుమప్తిరూపత్వా న్నతత్రతద్బాధః కాగరణేతు మిద్యైకస్వప్తి
 భాదిత్యనుభవాదహమితి జ్ఞానస్యప్రమాణజన్యత్వేపి యథాథకత్వా
 త్పురీరాదిజ్ఞానస్యచ ప్రమాణజన్యత్వా దవస్థాజ్ఞానవిరోధిత్వ మనుభవ
 సిద్ధంవిశేషాజ్ఞానంతు నప్రమాణ వృత్తిమంతరేణ నివతతే సాక్షిణ
 త్చవిద్యా నివతకత్వాభావా దజ్ఞానసాధకత్వే నై షధమిగ్రహక
 మానేసిద్ధిరితి నకించిదవద్యంయూవంతిజ్ఞానానితావంత్య జ్ఞానానీతిచా
 సగమాత్ శుక్తిజ్ఞానేనైవ వ్యావహారికసంఘాత జ్ఞానేనాజ్ఞానని
 వృత్తావపిపునరపిక దాచిద్రజితభ్రమవ స్మస్వప్నాధ్యాసా నుపపత్తిరి
 తి జీవచైతన్యమేవాధిష్ఠానమితపక్షేనకోపిదోషః. ఇదాపునబ్రహ్మజ్ఞా
 వాదేవాజ్ఞాననివృత్త్యుపగమః తదారజ్యాందండభ్రమేణ సజభ్రమే
 తిరోధానవదధిష్ఠానజ్ఞానాభావేపి కాగ్రద్భ్రమేణ స్వప్నభ్రమ తిరో
 భావోపపత్తే బ్రహ్మచైతన్యమేవ స్వప్నాధ్యాసోపాదానమితి పక్షే
 పినకల్పిద్దోషఃప్రతిజీవం స్వప్నాసాధారణ్యంతు ఘనోగతవాసనానా
 మసాధారణ్యాదేవమనోవచిన్మం బ్రహ్మచైతన్యమేవాధిష్ఠానం ఎతస్మి
 న్నపిపక్షేవస్థాజ్ఞానస్యావరకత్వాంగికాగా న్నకాప్యనుపపత్తిః అతఏ
 వకాస్త్రేమక్వచిత్తథావ్యపదేశః. ఇనుమనోవచిన్మచైతన్యస్యాధిష్ఠానత్వే
 అహంగజిత్యాద్యహంకారసామాన్యారికరణ్యేనగజప్రతీతిస్యాత్ ఇదం
 రజితమితకుక్తిసామాన్యారికరణ్యేన రజితప్రతీతివత్ నన్వయంగజితబ్ర
 హ్మచైతన్యస్యాధిష్ఠానత్వపక్షేగజిత్యాకారై వప్రతీతిఃస్యాన్న్వయంగ
 జితితతత్రాపిదంకారాస్పదీధూతబాహ్యధాభావస్యసమానత్వాదితి
 చెన్నఅద్యేపక్షేఅహంకారస్యశుక్తివదధిష్ఠానావచ్ఛేదకత్వాత్ శుక్తిర
 జితమితివదహంగజితినభ్రమకారప్రసంగః. అహమితిజ్ఞానస్యేయంశు
 క్తితిజ్ఞానస్యేవ భ్రమవిరోధిత్వాదిదమంశస్యచ భ్రమావిరోధినఏవ త
 త్రభానామ్యుపగమాత్ స్వప్నేతు గజిత్యాకారవదయమిత్యాకారో
 పకల్పితఏవ ఉభయాకారబాధే పృథిష్ఠానభూతచైతన్యస్యాబాధాన్న
 శూన్యవాదప్రసంగః కాగ్రద్భ్రమాయామపిశుక్తివంకారవిలక్షణస్య ప్రా

తీతికన్యైవరజితేదంకారస్య భావాభ్యుదయః అథ్యస్తమేవహి ప
రిస్ఫురతభ్రమేష్వితిన్యాయాత శుక్తీదమంశభానపక్షేపి నేదమంశసత్య
త్వమధ్యాసైప్రయోజకం కింధిష్టానసత్యత్వం అధిష్టానంచక్ష్రజ్ఞా
నంశుక్తిచైతన్యమివతత్రాపినాక్షచైతన్యం ప్యతపివేద్యపవాదితం త
స్మాన్నపక్షద్వయేపికాప్యనుపపత్తిః అత్రస్వాప్తికపదార్థభౌక్తా తై
జసఇత్యుచ్యత పక్షాభ్యుతేజః ప్రధానకల్పిత ఆదిత్యాదిజ్యోతిరంతరే
ణాపిధానకత్వాదితివా- ఏవంజాతత్స్వత్వభౌగద్వయేనత్ర లంకాజీ
వస్యతదుభయకారణ కర్మకమే జ్ఞానశక్త్యవచ్ఛిన్నస్యసవాసనన్యాయ
తఃకరణన్య కారణాన్యనావన్థానసతీత్రామన్థానంసుప్త్యవన్థాకారణ
మాత్రోపలంభకసుమప్తిఃత్రజాగ్రత్స్వప్నభౌగ్యపచార్థజ్ఞానాభావేపి
సాత్మ్యాకారం సుఖాకారమచన్థజ్ఞానాకారంచాపిద్యావృత్తిత్రయమ
భ్యుపేయతేఅహంకారాభావాచ్చ నైకాశిష్టావృత్తిః సుమప్త్యభా
వప్రసంగాత్ అగోపవవృత్తయాఃస్యోప లంభన్యాభావాన్నప్రలయః
వ్యాప్తిః తత్రోకల్యనాచీజాభావాత్ - ఇహచసుఖసుహమస్వాన్నం న
కించదవేదిషమితి సుప్తోత్థితస్యపరామర్శాత్ అననుభవేపరామర్శామపప
త్తైః అంతఃకరణోపరమకాల్లంనుభవజన్యత్వాచ్చ నతత్త్వోల్లేఖాభావేపి
స్తరణత్వానుపపత్తిస్తరణేః త్వోల్లేఖనీయమిభావాచ్చ జాగ్రద్గతాయా
మస్వాన్నమిత్యనుభవానుపపత్తైః లింగాభావేనాశ్రయసిద్ధ్యాచానుమా
నస్యాసంభవాత్ అహంకారస్తూధానసమయ ఏవానుభూయతే సుమ
ప్తావలీనత్వేన తస్యానుభూతత్వాత్ స్తరణానుపపత్తైః ముఖప్రతిబిం
బాశ్రయేదపకణే జపాకుసుమతౌహిత్యాధ్యాసోక్తం ముఖమిత్రుతి
తివదహంకాగాశ్రయ సాక్షిచైతన్యాశ్రయత్పదహమస్వాప్సమితిసా
మానాధికరణప్రతితి ర్నుప్రసంహంసుఖీతివదాశ్రయతయా స్త్యోసం
శయవిహ్నియూతౌ సాక్షిచైతన్యాశ్రయత్వనియమాదహంకారస్యచ
ప్రమాణజన్యజ్ఞానాశ్రయత్వనియమాత్ ప్రమాత్వేనైవతతాకర్షణ
వచేదాత్ అత్రమంత్యవత్సేదనచావిద్యయాఏవకారణత్వాత్ అతపివా

నాస్తవాక్యాదిజన్యపరోక్ష విభ్రామోష్యనిద్యావృత్తిరేవేత్యభ్యుపగమో
 వేదాంతవిదాం - తత్రాంతఃకరణవృత్తిజనకసామగ్రీసంభవేప్రిప్రమా
 త్యాభావాపరాధేనాంతఃకరణస్యా సామధ్యాత్ నామాదిమబ్రహ్మ
 ధ్యాసస్తు ఇచ్ఛాధీనతయా భ్రమప్రమావిలక్షణా మనోవృత్తిరేవ కా
 మాదివత్ తదుక్తం అతఎవచాచనాజన్యత్వా చ్ఛాససీక్రయైవసానజ్ఞాన
 మితిఎతేనకరణస్యాపి మనోవృత్తిత్వం- వ్యాఖ్యాతం వ్యాప్యారూపేణ
 వ్యాపక ప్రసంజనాత్మకస్య తస్యైచ్ఛాధీనతయా భ్రమప్రమా విలక్షణ
 త్యాదితి- అతఎవమనననిధిధ్యాసనసహితే శ్రవణాభ్యే వేదాంతవాక్యవి
 చారైశ్చోతవ్యోమంతవ్యోనిదిధ్యాసితవ్యఇత్యాదివిధిరుపపద్యతేతస్యచతు
 ర్విధాన్వయ వ్యతిరేకాదితరగూఢాపత్వాత్ దృక్స్వశ్యాప్యయవ్యతిరేకః
 సాక్షిసాక్ష్యాన్వయవ్యతిరేకః అగమాపాయితవ్యన్వయవ్యతిరేకః
 దుఃఖపరమ ప్రేమాస్పదాన్వయ వ్యతిరేకఇతి అనువృత్తవ్యావృత్తాన్వ
 యవ్యతిరేకౌపిసంచయః ఎతద్వ సర్వేషాం వేదాంతానుకూలతరగ
 త్వాచతుర్లక్షణే మిమాంసా ప్రతిపాదితాచా ముపలక్షణ మిత్య
 ధియుక్తాః విస్తరస్తు వేదాంత కల్పలతికాయా మనుసంధేయః తదే
 వం సుషుప్త్యనస్థాయా మస్యానందభోగ స్తద్భూత్వాచ సుషుప్త్యభి
 మానిపార్జ్ఞ ఇత్యుచ్యతే ప్రకషేణాజ్ఞత్వాత్తదానీంవిశేషావచ్ఛేదా
 భావేనప్రకృష్టజ్ఞత్వా ద్వానదాచాంతఃకరణస్యలయే పితత్సంసారై
 ణావచ్ఛేదాన్నజీవాభావప్రసంగానవా స్యాజ్ఞాపత్తిః ఈశ్వరాభేద
 ప్రతిపాదనంచ శరీరేంద్రియాద్యభిమానరహితత్వే నోపచారాత్ త
 త్సంసారస్యచ నిమిత్తకారణత్వేన సాక్ష్యాశ్రితకార్యోపాదాన కో
 భావప్రవేశాన్నతశ్చేదేవ సాక్షిభేదః జాగరణైత్వంతఃకరణస్యప్రేమా
 త్యాశ్రిత కార్యోపాదానకోటా ప్రవేశాత్తశ్చేదేన ప్రమాణ్యభేదఏవ
 సాక్షిసంచాధికోపాధివిక్షిప్తస్య ప్రమాణ్యత్వాన్న ప్రతిసంధానా ను
 పపత్తిరితి ప్రమాణ్యమానప్రభేదేపి ప్రతిజహంనభిద్యతే సాక్షిచాహ్య
 భవద్యస్మాత్తస్మాదాశ్లేశ్యచ్యతేతతః వ్యభిచారోమిథో యద్వత్ప్ర

మాత్రాజఃస్వసాక్షికఃసర్వమాత్రాద్యభావాథా సాక్షిత్వాన్న తథా
 శ్మనభితివాతికకారపాదై వ్యవహారదశయామపి సాక్షిభేదనిరాక
 రణాత్ సుషుప్తాతదభేదకల్పనంకేసాంచి న్యహామోహావత్యవధేయం
 ననుదుఃఖమహమస్వాప్నమితికస్య చిత్పరామశాత్ సుషుప్తాదుఃఖా
 నుభవోప్యస్తునతదానీందుఃఖసామగ్రీవిరహాత్ సుఖస్యచాత్మ స్వరూప
 త్వేనసిత్యత్వాత్ శయ్యాదెరసమీచీనత్వేనచ దుఃఖమిత్యుపచారాత్ దుః
 ఖమహమస్వాప్నమితిప్రత్యయోపపత్తిః అథవావస్థాశ్రియస్యాపితై వి
 ధ్యాంగీకారాత్ సుషుప్తావపిదుఃఖముపపద్యతే తథాహిప్రజ్ఞానంకా
 గ్రజ్ఞాగ్రత్ శుక్తిరజితాదివిభ్రమోజాగ్రత్స్వప్నఃశ్రమాదీనాస్తద్భిభా
 వోజాగ్రత్సుప్తిఃఏవంస్వప్నమంత్రాదిప్రాప్తిఃస్వప్నజాగ్రత్స్వప్న
 పి స్వప్నామయాదృష్టభిబుద్ధిః స్వప్నస్వప్నః! జాగ్రద్దశాయాం కథ
 యితుంనశక్యతే స్వప్నావస్థాయాంచయశ్శించిదను భూయతేతత్స్వ
 ప్నసుషుప్తిః ఏవంసుషుప్త్యవస్థాయామపిసాక్ష్యకీయా సుఖాకారా వృ
 త్తిః సాసుషుప్తిజాగ్రత్ తదనంతరం సుఖమహమస్వాప్న మితి ప.
 రామశః తత్రైవయారాజసీవృత్తిః సాసుషుప్తిస్వప్నఃతదనంతరమే
 వదుఃఖమహమస్వాప్నమితిపరామశోకపపత్తిః ఏవంతామసీకృత్తిఃసు
 మప్తిసుమప్తిః తదనంతరం గాఢంమూఢోహమాసమితిపరామశఃయ
 థాచైతత్తథావాసిన్యవాతికకామృతాదౌస్పృష్టం ఏవమధ్యాశ్శం విశ్వః
 అధిభూతంవిరాత్ అధిదైవంవిష్ణుః అధ్యాత్మంజాగ్రత్ అధిదైవంపా
 లనం అధిభూతంసర్వగుణః ఏవమధ్యాశ్శంత్రైజసః అధిభూతంహిరణ్య
 గభః అధిదైవంబ్రహ్మ అధ్యాశ్శంస్వప్నః అధిదైవంస్మృష్టిః అధి భూ
 తంరజోగుణః ఏవమధ్యాత్మప్రాజ్ఞః అధిభూతమవ్యాకృతం అధి దై
 వందుద్రం అధ్యాశ్శం సుషుప్తిః అధిదైవంప్రలయః అధిభూతంతమా
 గుణః ఏవమధ్యాత్మాభూతాది దేవానామికత్వాత్ ప్రణవావయవ
 త్రయసహితానాముపహితానామేతేషామైక్యోపాసనయా హిరణ్య
 గభఃలోకప్రాప్తిః అంతఃకరణశుద్ధిద్వారాక్రమముక్తిశ్చ ఏతత్సవోక

పాధినిరాకరణేనసాక్షిచైతన్యమాత్రజ్ఞానైతు సాక్షాదేవమోక్షాభి-త
దేవంత్రయాణామప్యవస్థాత్రయసహితానాం విశ్వలైజసప్రాజ్ఞానామ
విద్యాశ్శక్త్యాద్విశ్వత్వేనమిథ్యాత్వాదనుపహితః కవలః సాక్షీతురీ
యాభ్యోహమస్మీత్యథః ఏవం వ్యవహారతః సవకవ్యవస్థోపపత్తైః ప
రమాథతః కన్యాపివ్యవస్థాయా అభావాన్నకాన్యనుపపత్తిః విస్తరే
ణచైతత్ప్రసించితమస్తాభివేదాంతకల్పలనికాయా మిత్యుపరమ్యతే॥
ననుజాగ్రత్స్వస్మనుమప్యవస్థాసహితానాంత్రయా కామపితదభిమా
నినాంమిథ్యాత్వాత్తత్సాక్షిణోపిమిథ్యాత్వంస్యాదపశేషాదిత్యాశంక్య
విశేషాభిధానెనసాక్షిణః సత్యత్వమాహ॥ ౮॥

శ్లో॥ అపివ్యాపకత్వాద్ధి తత్వప్రయోగాత్స్వతః సిద్ధభావా

దనన్యాశ్రయత్వాత్ జగదుచ్ఛమితస్సమగ్రిం తదవ్య

త్తదేకావశిష్ట శ్శివః కేవలాహుః॥

౯॥

నదృష్టేద్రాక్షాగంపశ్యేదిదిసాక్షీగం ప్రకృత్యాతో న్యదాతకమి
తిశ్చితేఃసాక్షిణోవ్యత్సాక్ష్యం సవకంజగత్తుచ్ఛం ననుసాక్షీదాధావధి
త్వాత్ భిమాధిష్ఠానతయాజ్ఞాతత్వాచ్చ తద్భావగ్రాహకా భావా
చ్చేత్యాద్యను క్తసముచ్ఛయాథోపిశబ్దఃఅథయదల్పంతన్యత్వకమితశ్చ
తేఃపరిచ్ఛిన్నత్వశుచ్ఛత్వయోః సమవ్యాప్తత్వాత్పరిచ్ఛిన్నత్వనిష్పత్త్యా
తుచ్ఛత్వంవృత్తిరిత్యాహవ్యాపకత్వాదితి సర్వంఖల్విదం బ్రహ్మేతి స
ర్వాశ్శిత్వోపశేషదేశకాలాపరిచ్ఛిన్నత్వాదాకాశాదీనాంచ దేశకా
లపరిచ్ఛిన్నత్వేష్యాపేక్షః మహత్వేనవ్యాపకత్వోపచారాత్ నను సర్వ
వ్యాపకత్వేనఃత్యత్వాద్భావరూపత్వాచ్చత్వోదుఃఖ నివృత్తిరూపః
నాపిసుఖరూపః సుఖిన్యానిశ్యత్వేననివ్యాశ్చరూపత్వా నుపపత్తైఃత
థాచాత్మస్వరూపా మోక్షోభరుమాథక ఏవేత్యాశంక్య నేత్యాహ
హితత్వప్రయోగాదితిహితత్వంపురుషాథకత్వంతఃకేతత్ప్రేయః పుత్రా
త్ప్రేయోవిత్తాత్ప్రేయోన్యస్మాత్సర్వచ్ఛాదంతరంయదయమాత్మేయో
వైభూమాతత్సుఖంఏవఏవపరమతనందఃవిజ్ఞానమానందంబ్రత్యాహ్మే

దిభిశ్చ నిభిః తస్య పరమం నందరూపత్వోపదేశాత్ తస్య చ నిత్యత్వే పిలూక
 ధర్మజన్య తత్తదంతఃకంఠవృత్తిశ్చ తదుత్పత్తివినిశోపచారిః అజ్ఞాన
 వ్యవహితస్య చ తస్మాత్ప్రాప్త్యైవ జ్ఞానమాత్రాదవిద్యానివృత్త్యా ప్రా
 ప్తితివభవతీతి తదుద్దేశేన ముముక్షుప్రవృత్త్యుపపత్తిః అభ్యస్తస్య ప్రపంచ
 స్య దుఃఖరూపస్యాధిష్ఠానత్వాత్ స ఏవాభావఇతి దుఃఖాభావరూపత్వే
 నాపితస్య పురుషార్థత్వాత్ నను మోక్షే సుఖం సంపద్యతే నవా-నాన్యః
 తదానీంచేమేంద్రియాద్యభావేన తద్వ్యంజకాభావాత్ వ్యంజకాభావ
 పితత్సంపేదనాఘ్యుపగమే సంసారదశాయామపి కథాప్రసంగాత్ నద్వి
 తీయః అపురుషార్థత్వాపత్తేః జ్ఞాయమానస్యైవ తస్య పురుషార్థ
 త్వాత్ అతఏవ శరీరాతచ్ఛోభినిరీవేణైవైష్ణవం మన్వానానాముద్గార
 ఇతిచేన్నేత్యాహ స్వతస్సిద్ధాభావాదితి స్వప్రకాశజ్ఞానరూపత్వాదిత్య
 థః కియద్యపి సంసారదశాయామవిద్యాన్మతరూపత్వాదాత్మాపరమా
 నందరూపతయానప్రత తేతథాపితశ్చవిద్యాయావిద్యానివృత్తౌ స్వప్రకా
 శతయాస్వయఃమేవ పరమానందరూపేణ ప్రకాశతఇతినవ్యంజకాపేక్షా
 నను సుఖస్య స్వప్రకాశజ్ఞానరూపత్వేన నాత్మరూపతా జ్ఞానస్యధాశ్చ
 థానరూపతయా క్రియాత్వేన సాశ్రయత్వాత్ జానామీతి ప్రతీతే జ్ఞాన
 నమహమస్మిన్యోపతీతేశ్చ తథాచకథమద్వైతవాదఇత్యాశంక్య నేత్యా
 హ అనన్యాశ్రయత్వాదితి - యత్సాక్షాదపరోక్షాన్పరమాయ అత్మా
 సర్వాంతః సత్యం జ్ఞానమనంతం బ్రహ్మవిజ్ఞానమానందం బ్రహ్మఇతి శ్రు
 తేః స్వప్రకాశజ్ఞానానంద రూపఏవాత్మా ఆతఃకరణతాదాత్మ్యా
 ధ్యాసేన చ శద్వృత్తౌ జ్ఞానాధ్యాసాజ్ఞానామీతి శాశ్రయ ప్రతీతిః ధా
 త్వథాశ్చ యత్పత్తివినిశోపశ్చ చాంతఃకంఠవృత్తేరేవేణ జ్ఞప్తిరూపసు
 ఖజ్ఞానస్య సర్వాధిష్ఠానత్వే నాన్యాశ్రయత్వా బాహు స్పద్యైతా
 పత్తిః తేన జ్ఞానసుఖాశ్చక అత్మా సత్యస్తద్భిన్నంచ సవం జగ
 దసశ్యమితి సిద్ధం నను సర్వస్య జగతస్తుభ్యత్వే తన్నిషేధే నాత్మత
 త్వప్రతిపత్తిర్నస్యాత్ నహి శశవిషాణం నివద్యతే క్వచిత్ప్రమి

తం క్వచిన్నిపిధ్యతఇతిన్యాయాత్ తథావనిషేధానుపపత్త్యేవనగజత
స్తు చ్యుత్వమితి నెత్యానా॥

శ్లో॥నచైకంతదన్యద్ద్వితీయంతుత స్సాన్యన్నతాకెవలత్వం న
చాకెవలత్వంనచాన్యంనచాన్యమచైవతక త్వాతర
థంసర్వవేదాంతసీర్థం బ్రవీమి॥

౧౨॥

ఏకత్వసంఖ్యాయోగిఏకంతదపేక్షాబుద్ధిజన్యద్విత్వసంఖ్యాయోగి ద్వి
తీయం తతఏకాభావద్వితీయంతుతః స్వాత్ ద్వితీయంచ తృతీయాదీనా
మప్యపలక్షణం నన్వేకమేవాద్వితీయమితశ్చత్యా ఏకత్వం ప్రతిపద్యతే
నెత్యానా నవాకెవలత్వం ఏకత్వంతస్యావిద్యక త్వాత్ యద్యాన్యేన ఏక
త్వంశ్చత్యానప్రతిపాద్యతేతహిప్రత్యక్షాదిప్రమాణవశాదనెకత్వమే
వస్యాదితిచెన్నెత్యానచాకెవలత్వమితి నహనానా స్తికించనఏకమేవా
ద్వితీయంతథాతలదేశానెతినేతీత్యాది శ్చుతిభ్యఃతహిప్రత్యక్షాదిప్రమాణవశాద
చ్యుత్వమేవస్యాదితినెత్యానచాన్యమితిఅసన్నేవసభవతిఅసద్భ్యస్తే
తివేదచేత్ అస్తిబ్రహ్మేచైవైవసంతమనంతతోవిదురితి- సత్యంజ్ఞానమ
నాశంబ్రహ్మసదేవసోమ్యదమగ్రీ అసీదిత్యపక్రమ్య ఐతదాస్మ్యమిదంస
ర్వంతస్యైవసత్యతత్వమసీత్యాదిశ్చుతిభిఃసత్యత్వప్రతిపాదనాత్ సర్వ
భిమాధిష్ఠాన త్వత్సర్వభాధావధిత్యచ్యుతహిప్రత్యక్షానత్వాదిధ
ర్మవదపిస్యాన్నెత్యానచాన్యమితిఏకమద్వితీయమితిపదద్వయేన స
ర్వప్రతిపేధేష్యేవకారణధర్మధర్మభావాదిభేదాభేద ప్రతిపేధాత్ స
ర్వత్రహేతుమాహ అచైవతక త్వాదితి ద్విధితంద్వితంతస్యభావోచైవ
తంతమిక్తం తాతిక-ద్విధితం ద్వితమిత్యాహు స్తద్భావో చైవత
మచ్యుతఇతి నవిద్యతేచైవతం ద్విధాభావోయత్ర తదచైవతమిత్యక్షరా
థః సలిలవికృష్టాచైవతఇతిశ్చుతేః ప్రతియోగిజ్ఞానస్యైవ లాభవ
నాభావబుద్ధికారణత్వాత్ చైవతస్యానిర్వచనీయతాంగీకారణ ప్రత్య
క్షాదివద్యత్వాన్నిషేధోపపత్తిత్యథః తస్మాత్తాదృశ ఆత్మాంసులి
నిదేశేనప్రతిపాద్యతామితి నెత్యానాకథం బ్రవీమితికిమాత్మేప అచైవ

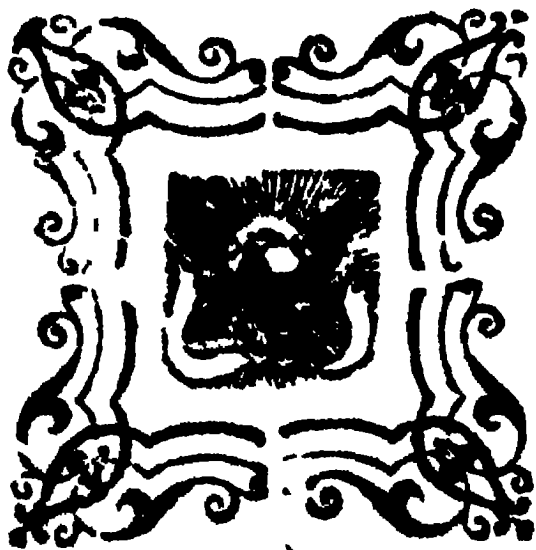
తకత్వేనవాగవిషయత్వాత్ అవచేననైవ ప్రోవాదయతోవాచో నివ
తకంతే అప్రాప్యమనసాసహచరిజ్ఞాతే విజ్ఞాతారంవిజానీయాఇత్యా
దిశ్రుతిభ్యః వాగవిషయత్వే వెదాంతానాంకథం తత్రప్రామాణ్యమిత
చేత్ అవిషయోప్యాశ్చైవ తదాకారవృత్తిమాత్రేణ తదవిద్యానివతక
త్వాదిత్యాహ సర్వవేదాంతసీద్ధమితథాచశ్రుతిః॥ యస్యామతం తస్య
మతంమతం యస్యనవేదసః॥అవిజ్ఞాతంవిజానతాంవిజ్ఞాతమవిజానతాం॥
యస్మిన్సాసమనుతే యేనాహుస్మిన్మతం॥తదేవబ్రహ్మత్వం విద్ధినేదం
యదిదమువాసతఇత్యాదేరవిషయత్వ మాత్మనోదశేయతీతదేవం వే
దాంతవాక్యజన్యాఖండాకారవృత్త్యా అవిద్యావృత్తౌతతకావృతసకలా
నభానివృత్తౌ పరమానందరూపః సకృతకృతోభవతిసిద్ధమ్॥

నస్తామితంవ్యాసమశేషమథం రమ్మజ్ఞ సూత్రైరపియోబబంధ వి
నాపిత్రైఃసంగ్రధితాఖిలాథం తంశంకరంనామిసురేశ్వరంచ॥ ౧॥ ఆ
ఘురపిబహ్యథావహ శ్చింతామణిరివ నిబంధోయం । మధుసూదనేన
మునినావిహితోగుణినాంవినోదాయ॥ ౨॥ యదత్రాసౌష్ఠ్యవంకించిత్ర
స్మయైవగురోర్నహి । యదత్రాసౌష్ఠ్యవంకించితద్గురోరేవమేనహి॥ ౩॥ బ
హుయాచనయామయామయమల్ప బలభద్రస్యకృతేకృతోబంధః । య
దదుష్టమిహస్తీయచ్చదుష్టం తదుదాదాస్సుధియోవివేచయంతు॥

ఇతిశ్రీపరమహంసపరివ్రాజకాచార్యశ్రీవిశ్వేశ్వరసరస్వతీభ
గవత్పూజ్యపాదశిష్య శ్రీమధుసూదనసరస్వతీవిరచితః.

సీ ద్ధాం త విం దు స్స మా త్మః.

ఓంతత్సత్.

శ్రీరస్తు.

శ్రీహయగ్రీవాక్షానమః.

హస్తామలక ద్వాదశశ్లోకపారిరంభః.

నిమిత్తం మనశ్చక్షురాదిప్రవృత్తైః సరస్థాభిలోపాధి రాకాశక
త్పః|రనిలోకక నేష్టాః|మిత్తం యథాయ స్సనిత్యోపలబ్ధి స్వరూపోఽహ
మాత్మా||౧|| యమగ్నుర్విష్ణుః సన్నిత్యబోధస్వరూపం మనశ్చక్షురాదీన్య
బోధాన్మోక్షాని|ప్రవతకంతలశ్చిన్య నివరంపమేకం- స,|| ౨ || ముఖా
భాసకొదర్పణేదృశ్యమానోముఖత్వా తృత్యక్తేనైవాస్తివస్తు | చి
దాభాసకొధీషుజీవోపితద్వత్||- స,|| ౩ || యథాదర్పణాభావ ఆభా
సహానాముఖంవిద్యతే కల్పనాహీనమేకం | తథాధీవియోగ నిరాభా
సకోయః- స,||౪|| మనశ్చక్షురాదెర్వియుక్తస్సర్వతంత్రో మనశ్చక్షు
రాదెమనశ్చక్షురాదిః|మనశ్చక్షురాదెరగమ్మస్వరూపః-స,||౫|| యఏ
కోవిభాతిస్వతశ్చుద్ధచెతాః ప్రకాశస్వరూపోఽపినా నైవధీషు| సఏవోద
కస్థోయథాభానురేకః-స, ౬|| యథా౭ నైకచక్షుః|ప్రకాశౌరవిర్మక్తమే
ణప్రకాశీకరోతిప్రకాశ్యం|అనైకాధియోయస్తద్దైకప్రబోధః- స,||౮||వి
వస్వత్ప్రభాతంయథాయాపమత్తంప్రగృహ్యతి|నాభాతమేవం వివస్వాత్,
తథాభాతఆభాసయత్యేకమత్తం- స,||౯|| యథాసూర్యఏకోప్యనైకశ్చ
లాషాస్థిరాస్వప్యనన్వగ్నిభావ్యస్వరూపః|చలాసుప్రభిన్నాస్వధీష్ణేకఏవ
స,||౧౦|| ఘనచ్ఛన్నదృష్టిఘనచ్ఛన్నమరంయథామన్యతే నిష్ప్రభం
చాతిమూఢః|తథాబద్ధవద్భాతియోమూఢద్భష్టేః-స,||౧౧|| సమస్తైశ్చ
స్తుష్వసుశ్శూతమేకస్సమస్తానివస్తూనియంనస్సృశంతి| విశుద్వత్సదాశు
మచ్ఛస్వరూపః-స,|| ౧౨ || ఉపాధాయథాభేదతాసన్మణీనాంతథాభే
దతాబుద్ధిభేదేషుతేషి| యథాచంద్రికాదాః|జలెచంబలత్వం తథాచంబ
లత్వంతాపీహఽష్టే||౧౩|| ఓంతత్సత్.

10888

